

Udvalget om Biblioteksafgift 2002

Rapport

**København
2002**

Indholdsfortegnelse

Kapitel I.	2
1. Baggrunden for Udvalgets nedsættelse	2
2. Udvalgets kommissorium.....	2
3. Udvalgets sammensætning	3
4. Udvalgets medlemmer.....	3
5. Udvalgets praktiske virke.....	5
Kapitel II. Resumé	7
Kapitel III. Prolog	11
Kapitel IV. Udvalgets overvejelser og forslag	14
1. Udvalget skal komme med forslag til ændringer, som kan sikre at en større del af biblioteksafgiften går til de forfattere m.fl. som har størst betydning for dansk kultur	14
2. Udvalget skal overveje niveauet for en bundgrænse	17
3. Udvalget skal overveje ændring af biblioteksafgiften til oversættere	18
4. Udvalget skal komme med forslag til en aftrapning af støtten til de efterlevende	19
5. Udvalget skal vurdere behovet for en ændring af reglerne for afgift til klassesæt og lign.	19
6. Udvalget skal vurdere behovet for en ændring af reglerne for årbøger.....	20
7. Udvalget skal vurdere ordningen med ydelse af biblioteksafgift til redaktører m.fl.	21
8. Udvalget skal overveje ændringer i pointtildelingen.....	22
9. Udvalget skal tage stilling til, om der i den gældende ordning er behov for andre ændringer, som kan bidrage til, at ordningen i højere grad opfylder sit formål eller gøres lettere at administrere	23
10. Udvalget skal belyse fordele og ulemper ved en biblioteksafgiftsordning, der er en kunststøtteordning, sammenholdt med fordele og ulemper ved en rettighedsbaseret ordning. Denne problematik skal søges belyst ved eksempler fra andre europæiske lande.....	23
11. Udvalgets øvrige forslag	27
12. Problemkatalog.....	28
Kapitel V. Redegørelser	30
Dansk Forfatterforening	30
Danske skønlitterære Forfattere	37
Litteraturrådet.....	47
Bilag 1 Kulturministeriets lovbekendtgørelse nr. 21 af 11. januar 2000	49
Bilag 2 Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 219 af 29. marts 2000	53
Bilag 3 Notat vedr. Biblioteksafgiftens retlige karakter af 6. maj 2002	60
Bilag 4 Statistiske oplysninger vedrørende biblioteksafgiften og dens fordeling	67
Bevilling til biblioteksafgift (mio. kr.)	67
Tilmeldt biblioteksafgiften	68
Biblioteksafgiftens fordeling 1997-2002.....	69
Fordeling af biblioteksafgift på hovedgrupper af bidragydere 1998-2001	72
Fordeling af biblioteksafgift til faglitteratur 2001	75

Kapitel I.

1. Baggrunden for Udvalgets nedsættelse

Regeringen foretog på Finansloven for 2002 en række omprioriteringer med henblik på at styrke social- og sundhedsområdet. Som led heri blev bevillingerne til en række andre områder beskåret i forhold til forudgående år. Især nedskæringen af bevillingen til biblioteksafgift gav anledning til en omfattende debat i dagspressen og en række protester fra de berørte forfattere og deres organisationer.

Samtidig med beskæringen af bevillingen indførtes ved Finansloven og derfor med virkning alene for 2002 en undergrænse på 5.000 kr. ved udbetaling af biblioteksafgift. Kulturministerens hensigt hermed var umiddelbart at sikre en ændring i principperne for fordelingen af biblioteksafgiften, som skærpede ordningens kulturelle fokus, og som sikrede, at de vigtigste modtagergrupper ikke fik nedsat deres bibliotekspenge i 2002.

Med henblik på ordningens fremtid nedsatte Kulturministeren et udvalg med repræsentanter for Dansk Forfatterforening, Danske skønlitterære Forfattere, Biblioteksstyrelsen, Kulturministeriet og Litteraturrådet, der fik til opgave hurtigt at komme med forslag til yderligere ændringer af biblioteksafgiften.

Begrebet 'biblioteksafgift' refererer i denne rapport alene til biblioteksafgift for bøger og lydbøger, ikke til Rådighedsbeløb for gramfonplader mv. eller til Rådighedsbeløb for billedkunst.

2. Udvalgets kommissorium

Udgangspunktet for Udvalgets arbejde er, at biblioteksafgiften skal støtte dansk sprog og kultur og samtidig være samfundets anerkendelse af, at værker stilles til rådighed for offentligheden gennem biblioteksvæsenet.

Den gennemgribende revision af biblioteksafgiftsloven i 1991 er en væsentlig årsag til at antallet af tilmeldte til biblioteksafgiften er steget betydeligt, i 2002 til ca. 20.000. For at ordningen kan opfylde sit formål som kulturstøtte, er det ifølge kommissoriet nødvendigt at skærpe fokuseringen på den kulturelle målsætning.

Med dette udgangspunkt har Udvalget i et kommissorium fra Kulturministeren dateret 4. april 2002 fået til opgave:

”At komme med forslag til ændringer, som kan sikre, at en større del af biblioteksafgiften går til de forfattere m.fl., som har størst betydning for dansk kultur.

Udvalget skal foretage en kritisk gennemgang af fordelingsnøgler og beregningsprincipper. I denne forbindelse skal Udvalget

- overveje niveauet for en bundgrænse
- overveje ændring af biblioteksafgiften til oversættere
- komme med forslag til en aftrapning af støtten til de efterlevende
- vurdere behovet for en ændring af reglerne for afgift til classesæt og lign.
- vurdere behovet for ændring af reglerne for årbøger
- vurdere ordningen med ydelse af biblioteksafgift til redaktører m.fl.
- overveje ændringer i pointtildelingen
- tage stilling til, om der i den gældende ordning er behov for andre ændringer, som kan bidrage til, at ordningen i højere grad opfylder sit formål eller gøres lettere at administrere.

Udvalget skal belyse fordele og ulemper ved en biblioteksafgiftsordning, der er en kunststøtteordning, sammenholdt med fordele og ulemper ved en rettighedsbaseret ordning. Denne problematik skal søges belyst ved eksempler fra andre europæiske lande.

Udvalget kan pege på problemstillinger, der bør undersøges nærmere i en efterfølgende fase.

Udvalget skal afslutte sit arbejde inden den 15. august 2002”.

3. Udvalgets sammensætning

Udvalget sammensættes af to repræsentanter for hver af de to forfatterforeninger, to repræsentanter for Litteraturrådet, Biblioteksstyrelsens direktør, en repræsentant for Kulturministeriet samt en formand udpeget af kulturministeren.

Udvalget kunne efter behov inddrage sagkyndige uden for Udvalget i sit arbejde.

Kulturministeriet har gennem en tilforordnet stillet bistand i lovgivningsspørgsmål til rådighed for Udvalget.

Biblioteksstyrelsen har stillet sekretariatsbistand til rådighed for Udvalget.

4. Udvalgets medlemmer

Direktør Christian Gether	Formand
Oversætteren Frants Iver Gundelach	Dansk Forfatterforening
Forfatteren Knud Vilby	Dansk Forfatterforening
Forfatteren Peter Legård Nielsen	Danske skønlitterære Forfattere

Forfatteren Jens-Martin Eriksen	Danske skønlitterære Forfattere (5. – 8. møde)
Forfatteren Helle Stangerup	Danske skønlitterære Forfattere (1.- 4. møde)
Sektionschef Marianne Kruckow	Litteraturrådet
Professor Anne-Marie Mai	Litteraturrådet
Direktør Jens Thorhauge	Biblioteksstyrelsen
Afdelingschef Poul Bache	Kulturministeriet

Bisiddere

Oversætteren Niels Brunse	Dansk Forfatterforening (3. møde)
Sekretariatschef Lene Engelbrecht	Dansk Forfatterforening (1.-8. møde)
Oversætteren Ole Husted Jensen	Dansk Forfatterforening (3. møde)
Forfatteren Ole Strandgaard	Dansk Forfatterforening (4.-, 6.- og 8. møde)
Forfatteren Kirsten Thorup	Danske skønlitterære Forfattere (4. møde)
Oversætteren Mogens Wenzel Andreasen	Dansk Forfatterforening (3. møde)
Forfatteren Maj-Britt Willumsen	Danske skønlitterære Forfattere (9. møde)

Tilforordnet

Specialkonsulent Klaus Groos	Kulturministeriet
------------------------------	-------------------

Sekretariat

Kontorchef C.H. Henriksen	Biblioteksstyrelsen
Projektkonsulent Thomas H. Sørensen	Biblioteksstyrelsen

Helle Stangerup udtrådte af Udvalget ved dets 4. møde og afløstes af Jens-Martin Eriksen fra det 5. møde.

Kontorchef Peter Schönning, Kulturministeriet, repræsenterede Poul Bache ved 2. og 6. møde og deltog som bisidder i 7. møde.

5. Udvalgets praktiske virke

Udvalget har afholdt 10 møder.

Udvalget har i sit arbejde kunnet støtte sig til oversigter, indsamlet information og særligt udførte beregninger fra Biblioteksstyrelsen.

Oversigter

- Bevilling til biblioteksafgift, af 3. maj 2002*
- Biblioteksafgift til 'andre bidragydere', herunder redaktører, af 7. maj 2002*
- Biblioteksafgift for bidrag til årbøger, af 15. maj 2002*
- Biblioteksafgiftens fordeling 1997-2001, af 3. maj 2002.*
- Biblioteksafgiftens fordeling 2002, af 30. maj 2002*
- Enkeltstående artikler/ bidrags samlede andel af biblioteksafgiften, af 15. maj 2002*
- Fordeling af biblioteksafgift på hovedgrupper af bidragydere 1998-2001, af 3. maj 2002*
- Fordeling af biblioteksafgift til faglitteratur, af 3. maj 2002*
- Oversættelsers andel af den samlede bevilling, af 13. juni 2002*
- Tilmeldt biblioteksafgiften, af 3. maj 2002*

Information

- Information om biblioteksafgift i Sverige (Sveriges författarfond)*
- Lending Right in the Netherlands (Stichting Leenrecht)*
- Norge, Bibliotekvederlag (Det kgl. Kultur- og kirke departement. Kulturministeriet)*
- Public Lending Right in the United Kingdom (PLR Office, UK)*
- Tyskland, Bibliothekstantieme (VG Wort. Kulturministeriet)*
- Østrig, Bibliothekstantieme (Kulturministeriet)*

Beregninger

- Beregning af konsekvenser af forskellige niveauer for bundgrænser ved udbetaling af biblioteksafgift, af 30. april 2002*
- Beregning af konsekvensen af genindførelse af den 1992-1996 gældende bundgrænse for biblioteksafgift: 1.200 kr. + satsregulering, af 30. maj 2002*
- Beregning af konsekvenser af forøgelse af pointtallet til 2 de første 2-5 år efter en bogs udgivelse, af 4. juni 2002*
- Beregning af konsekvenser af sænkning af afgift til oversættere fra 1/3 til 1/6, af 3. maj 2002*
- Beregning af konsekvenser af ændring af vægning af indberetning fra skolebiblioteker, af 7. maj 2002*
- Beregninger af konsekvensen af ændrede over- og bundgrænser, af 24. juni 2002*

Kulturministeriet har til Udvalget udarbejdet notater vedrørende

Notat vedr. Biblioteksafgiftens retlige karakter, af 6. maj 2002

Dansk Forfatterforening har i Udvalget fremlagt:

Notat vedr. Udlån fra Amtscentre og kommunale fællessamlinger, af 1. juli 2002

Dansk Forfatterforening og Danske skønlitterære Forfattere fremlagde ved hhv. Udvalgets 1. og 3. møde deres hovedsynspunkter på Udvalgets arbejde.

Kapitel II.

Resumé

Udvalget har på grundlag af kommissoriet drøftet mulighederne for at give fordelingen af biblioteksafgiften en klarere kulturel fokus end den nuværende tillader. En eventuel, mere omfattende ændring vil forudsætte langt grundigere undersøgelser og drøftelser end Udvalgets stramme tidsramme har tilladt. Udvalget anbefaler derfor at denne opgave deles i to faser. Første fase er de ændringer, som foreslås gennemført i denne rapport. I anden fase undersøges og drøftes problemstillingerne i det i denne rapport indeholdte problemkatalog. Dette arbejde kan evt. forestås af Litteraturrådet i samarbejde med Dansk Forfatterforening og Danske skønlitterære Forfattere.

Hovedforslag:

Som led i første fase er Udvalget enig om følgende forslag til *ændringer* i biblioteksafgiften:

1. **En undergrænse på 1.535 kr.** indføres ved udbetaling af biblioteksafgift og **den eksisterende graduerede skala ved udbetaling ændres** således at:
Beløb indtil 300.000 kr. udbetales uden reduktion
Af beløb over 300.000 kr. og indtil 400.000 kr. udbetales halvdelen
Af beløb over 400.000 kr. udbetales en tredjedel.
2. Alle nuværende modtagere af **biblioteksafgift som efterlevende** og alle kommende efterlevende efter de personer, der er tilmeldt til biblioteksafgiften ved ikrafttrædelsen af en ændring af loven, bevarer i deres levetid uændret retten til biblioteksafgift. Denne ret vil blive afviklet over en længere årrække, ved at ingen efterlevende efter nytilmeldte efter lovens ikrafttrædelse kan erhverve ret til biblioteksafgift.
3. **Bidrag til årbøger** skal ikke kunne berettige til biblioteksafgift.
4. **'Andre bidragydere'**, end forfattere, oversættere, illustratører, billedkunstnere, fotografer og komponister, skal ikke være berettiget til biblioteksafgift. 'Andre bidrag', som er registreret ved lovens ikrafttrædelse udløser fortsat afgift.
5. **Pointtallet for skønlitteratur for voksne øges til 1,7 point pr. side.** For flertallet er det en betingelse, at midlerne til dette tilvejebringes ved en forøgelse af bevillingen til biblioteksafgift som led i en samlet løsning.

Danske skønlitterære Forfattere ønsker, at pointtallet for skønlitteratur for voksne under alle omstændigheder øges til 1,7 point pr. side.

For Litteraturrådet er det en forudsætning, at midlerne tilvejebringes ved en forøgelse af bevillingen, og Litteraturrådet kan ikke tiltræde flertallets samlede løsning.

6. Der afholdes hvert år, i forbindelse med udarbejdelse af forslag til næste års Finanslov, et **møde mellem Kulturministeren, Dansk Forfatterforening og Danske skønlitterære Forfattere**, hvor størrelsen af bevillingen til biblioteksafgift drøftes.

Udvalgets flertal, bestående af Biblioteksstyrelsen, Dansk Forfatterforening og Kulturministeriet har yderligere følgende forslag:

7. At de midler, der frigøres ved de af Udvalgets flertal foreslåede under- og overgrænser, efter de foreliggende beregninger ca. 10 mio. kr., i stedet for at indgå i den endelige fordeling af bibliotekspengene, overføres til en særlig pulje, som anvendes til uddeling af arbejdslegater. Puljens størrelse udgøres hvert år af det beløb, som afskæres ved under- og overgrænserne. Legaterne skal kunne søges af alle tilmeldte til biblioteksafgiften og kan administreres og uddeles af én af de eksisterende og hertil egnede institutioner. (Flertallet peger på Litteraturrådet som denne institution. Litteraturrådet ønsker ikke at pege på sig selv). Det forudsættes, at der etableres en enkel og smidig administration. De nærmere kriterier for tildelingen fastlægges i et samarbejde mellem Kulturministeriet, Litteraturrådet, Dansk Forfatterforening og Danske skønlitterære Forfattere.

Dansk Forfatterforening understreger, at flertallets forslag til en samlet løsning er et resultat af langvarige forhandlinger om et kompromis, og at forslagens balance må respekteres. For Dansk Forfatterforening er det en klar betingelse for tilslutningen til en bundgrænse på kr. 1.535 og en skærpelse af den graduerede overgrænse, at den samlede løsning gennemføres som en helhed. I modsat fald ønsker Dansk Forfatterforening ingen ændringer i den graduerede overgrænse og ingen bundgrænse bortset fra den hidtidige bagatelgrænse på kr. 25.

Udvalgets flertal finder, at forslag 7 sammen med de 6 forslag, der er enighed om, tilsammen giver en afbalanceret løsning, der kan imødekomme ønsket om at tilgodese de forfattere m.fl., der har størst betydning for dansk kultur. Flertallet betragter således forslagene 1-7 som et sammenhængende forslag til ændring af biblioteksafgiften.

Danske skønlitterære Forfattere, kan ikke tilslutte sig forslaget om oprettelse af en kvalitativ pulje. Danske skønlitterære Forfattere finder, at det er af største betydning for dansk litteratur og danske forfattere, at biblioteksafgiften vedbliver at blive uddelt efter objektive kriterier som afgift og vederlag, således at der ikke ændres radikalt på biblioteksafgiften ved at indføre et nyt princip med en puljeordning, som trækker midler ud af afgiften, og som herefter skal uddeles som legater og ansøges efter subjektive kriterier. Danske skønlitterære Forfattere konstaterer desuden, at omkostninger til administration er ukendte.

Litteraturrådet kan ikke anbefale, at der etableres en pulje af midler til biblioteksafgift, og at denne pulje uddeles efter ansøgning. Litteraturrådet anbefaler, at de midler, der tilvejebringes ved de foreslåede over- og undergrænser, indgår i den endelige fordeling af biblioteksafgiften.

Udvalgets andre forslag og overvejelser

Et flertal i Udvalget finder, at der ikke bør ændres i biblioteksafgiften for oversættere. Danske skønlitterære Forfattere foreslår, at der oprettes et rådighedsbeløb til oversætterne under Litteraturrådet, som svarer til det, som reelt tilførtes ordningen i 1991, herunder det tidligere rådighedsbeløb for oversættere, omregnet til 2002-tal.

Udvalget har drøftet reglerne for klassesæt. Udvalget erkender, at bøger for børn almindeligvis vil blive købt af bibliotekerne i et større antal end bøger for voksne, alene fordi markedet, dvs. det samlede antal børne- og skolebiblioteker, er større. Udvalgets flertal finder imidlertid ikke, at dette forhold kan begrunde en yderligere omlægning af biblioteksafgiften til forfattere af bøger i klassesæt. Udvalgets flertal finder således ikke, at der bør ændres i de gældende bestemmelser.

Et mindretal, Jens-Martin Eriksen og Peter Legård Nielsen, er af den opfattelse, at klassesæt har en afgørende indflydelse på biblioteksafgiften, og stiller følgende forslag: Den nuværende ordning, hvor de første 15 eksemplarer i et klassesæt udløser fuld afgift, mens resten herefter kun udløser en tredjedel, ændres til, at de første 5 eksemplarer udløser fuld afgift, mens resten herefter udløser en tredjedel.

Dansk Forfatterforening betragter det som en del af det sammenhængende forslag, at der ikke sker ændringer i biblioteksafgiften for oversættere eller reglerne for klassesæt.

Danske skønlitterære Forfattere ønsker at skønlitteratur for børn tildeles 1,25 point pr. side.

Udvalget har i forbindelse med sit øvrige arbejde drøftet den eksisterende støtte til fremmedsprogede forfattere, der skriver for et dansk publikum. Litteraturrådets repræsentanter i udvalget har oplyst, at kravet om, at der skal være ydet "en særlig indsats for dansk kultur", skaber forvirring blandt potentielle ansøgere til puljen. Det forslås derfor, at dette krav udgår af kriterierne.

Fase 2

Udvalget har diskuteret en række vigtige, men uløste problemstillinger vedrørende biblioteksafgiften og vedrørende danske forfatters, oversætters, illustrators og komponisters arbejdsvilkår. Disse problemstillinger bør der arbejdes videre med. Rapporten indeholder et afsluttende problemkatalog, der opregner de vigtigste af de temaer, som udvalgets arbejde har peget på og som et enigt udvalg anbefaler, at der arbejdes videre med i en efterfølgende fase.

Udvalget har drøftet et notat om biblioteksafgiftens retlige karakter, som er udarbejdet af Kulturministeriet. Udvalget finder imidlertid ikke anledning til nu at foreslå en ophavsretligt baseret vederlagsordning, men overvejelser om eventuelle ophavsretlige elementer i ordningen kan indgå i arbejdet i fase 2.

Udvalget har endvidere orienteret sig om biblioteksafgiftsordninger i andre lande. Disse overvejelser giver ikke udvalget anledning til nu at foreslå ændringer i den danske ordning, men de fremkomne oplysninger bør indgå i arbejdet i fase 2.

De to forfatterforeninger lægger afgørende vægt på, at det fastslås, at biblioteksafgift er et vederlag for, at forfattere og andre stiller deres bøger til rådighed for frit biblioteksudlån og således grundlæggende har ret til denne ydelse, således som direktivet om udlejnings- og udlånsrettigheder fastslår. Dette vil være en del af grundlaget for arbejdet i fase 2.

Kapitel III.

Prolog

Kulturministeren ønsker reglerne for tildeling af Biblioteksafgift ændret. Han har derfor nedsat et udvalg, der har fået til opgave at foreslå ændringer, ”som kan sikre, at en større del af biblioteksafgiften går til de forfattere m.fl., som har størst betydning for dansk kultur”. Desuden ønsker ministeren at skærpe fokuseringen på ordningens kulturelle målsætning.

Ifølge kommissoriet skal Udvalget foretage en kritisk gennemgang af fordelingsnøgler og beregningsprincipper. I denne forbindelse skal Udvalget:

- overveje niveauet for en bundgrænse
- overveje ændring af biblioteksafgift for oversættere
- komme med forslag til en aftrapning af støtten til efterlevende
- vurdere behovet for en ændring af reglerne for afgift til classesæt og lign.
- vurdere behovet for ændring af reglerne for årbøger
- vurdere ordningen med ydelse til biblioteksafgift til redaktører m.fl.
- overveje ændringer i pointtildelingen
- tage stilling til, om der i den gældende ordning er behov for andre ændringer, som kan bidrage til at ordningen i højere grad opfylder sit formål eller gøres lettere at administrere.

Udvalgets diskussioner har vist, at medlemmerne fortolker begreberne om størst kulturel betydning og kulturelt fokus forskelligt.

Biblioteksstyrelsen, Dansk Forfatterforening, Kulturministeriet og Litteraturrådet lægger vægt på, at dansk litteratur skabes af alle kategorier af ophavsmænd, der modtager biblioteksafgift, dvs. skøn- og faglitterære forfattere, oversættere, illustratører m.fl., og at de forskellige genrer, såvel oversættelser som skøn- og faglitteratur, bidrager til dansk kultur, hvorfor der ikke alene kan anlægges en genremæssig betragtning. Et flertal bestående af Biblioteksstyrelsen, Dansk Forfatterforening og Kulturministeriet er derfor af den opfattelse, at en styrkelse af det kulturelle sigte ikke kan ske ved at beskære eller evt. helt afvikle afgiften til en af disse modtagerkategorier eller en af disse genrer, og mener, at formålet ’størst betydning for dansk kultur’ kun kan opfyldes inden for rammerne af udvalgets kommissorium ved at foretage den kombination af ændringer, som flertallet anbefaler.

Dansk Forfatterforening understreger, at flertallets forslag til en samlet løsning er et resultat af langvarige forhandlinger om et kompromis, og at forslagens balance må respekteres. For Dansk Forfatterforening er det en klar betingelse for tilslutningen til en bundgrænse på kr. 1.535 og en skærpelse af den graduerede overgrænse, at den samlede løsning gennemføres som en helhed. I modsat fald ønsker Dansk Forfatterforening ingen ændringer i den graduerede overgrænse og ingen bundgrænse bortset fra den hidtidige bagatelgrænse på kr. 25.

Et mindretal bestående af Danske skønlitterære Forfattere ønsker at samle biblioteksafgiftens kulturelle fokus på de primære afgiftsmodtagere, nemlig forfatterne inden for alle genrer, samt skabende kunstnere inden for andre områder, f.eks. illustratører og komponister. Siden biblioteksafgiftens start er antallet af sekundære afgiftsmodtagere samt oversættere vokset betragteligt, hvorved pengene kanaliseres i stadig flere retninger.

Ifølge Danske skønlitterære Forfattere er det også, hvad denne fortolkning af kommissoriet lægger op til, idet Udvalget skal tage stilling til de sekundære afgiftsmodtagere samt oversætterne under punkterne:

- overveje ændring af biblioteksafgiften for oversættere
- vurdere ordningen med ydelse af biblioteksafgift til redaktører m.fl.

Også de øvrige punkter i kommissoriet peger på problemet, at biblioteksafgiften ikke i tilstrækkelig grad samles om de primære forfattere, idet Udvalget skal:

- overveje niveauet for en bundgrænse
- komme med forslag til en aftrapning af støtten til de efterlevende
- vurdere behovet for en ændring af reglerne for afgift til classesæt og lign.
- vurdere behovet for ændring af reglerne for årbøger
- overveje ændring i pointtildelingen.

En fokusering på de primære forfattere er ifølge Danske skønlitterære Forfattere's opfattelse den eneste måde at sikre, "at en større del af biblioteksafgiften går til de forfattere m.fl., som har størst betydning for dansk kultur".

Danske skønlitterære Forfattere fremhæver vigtigheden af, at tildelingen af Biblioteksafgiften sker efter objektive kriterier, og at et brud på denne praksis ligger uden for kommissoriet.

Sammenfattende mener Danske skønlitterære Forfattere, at Udvalgets kommissorium klart lægger op til en omfordeling af biblioteksafgiften mellem primære og sekundære afgiftsmodtagere samt oversættere.

Kapitlerne "Resumé" og "Udvalgets overvejelser og forslag" skal læses som korte sammenfatninger af Udvalgets diskussioner, der ikke giver plads til at beskrive alle argumenter, beslutningsgrundlag og samlede betragtninger.

En mere udførlig redegørelse for de enkelte medlemmers synspunkter findes derfor i kapitlet "Redegørelser". Her giver Dansk Forfatterforening, Danske skønlitterære Forfattere og Litteraturrådet hver en fremstilling af deres overvejelser vedrørende biblioteksafgiften og grundlaget for deres deltagelse i udvalgsarbejdet.

Undervejs i Udvalgets arbejde er en række generelle temaer blevet berørt. Nogle af disse rækker ud over biblioteksafgiftsloven. Det gælder blandt andet biblioteksafgiften set i en international sammenhæng, kunststøtteordninger og muligheden for pensions- og sikringsordninger for

forfattere og oversættere. Det afsluttende problemkatalog opregner de vigtigste af de temaer, som Udvalgets arbejde har peget på, og som et enigt udvalg anbefaler, at der arbejdes videre med i en efterfølgende fase.

Kapitel IV.

Udvalgets overvejelser og forslag

1. Udvalget skal komme med forslag til ændringer, som kan sikre at en større del af biblioteksafgiften går til de forfattere m.fl. som har størst betydning for dansk kultur

På Finansloven for 2002 er der afsat følgende beløb til støtte til dansk litteratur (drifts-, tips- og lottobevillinger er ikke medregnet):

Statens Kunstfond, det litterære udvalg	7,7 mio. kr.
Statens Kunstfond, livsvarige ydelser	6,2 mio. kr.
Litteraturrådet	11,4 mio. kr.
<u>Dansk Litteraturcenter</u>	<u>2,0 mio. kr.</u>
Kunstfond, Litteraturråd, DLC i alt	27,3 mio. kr.
<u>Biblioteksafgift</u>	<u>135,4 mio. kr.</u>
Litteraturstøtte i alt	162,7 mio. kr.

Der er således afsat i alt 162 mio. kr. til støtte til litteraturen i form af mere eller mindre direkte støtte til forfattere og oversættere m.fl. Heraf fordeles de 27 mio. kr. eller 17% efter kvalitative kriterier af Statens Kunstfond, Litteraturrådet eller Dansk Litteraturcenter. Resten, 135 mio. kr. eller 83%, er bibliotekspengene, der fordeles efter de grundlæggende objektive kriterier, som med ændringer har været anvendt siden 1946, nemlig antallet af eksemplarer af de bøger, som en afgiftsberettiget har skrevet eller bidraget til, der i et givet år indgår i folke- og skolebibliotekernes materialebestand. Bibliotekerne lægger vægt på at indkøbe det bedste af den på dansk foreliggende litteratur, men også på at anvende de offentlige midler, de administrerer, på en sådan måde at deres brugeres behov tilgodeses bedst muligt. En udgivelse, som af sagkyndige anses for at have stor betydning for dansk kultur, men som ikke vækker større interesse uden for en mindre kreds, vil derfor blive indkøbt i et omfang, som afspejler den faktiske benyttelse. Da antallet af skolebiblioteker er langt større end antallet af folkebiblioteker, vil en bog skrevet for børn almindeligvis blive indkøbt i et større antal eksemplarer end en bog af samme kvalitet, skrevet for voksne læsere.

Indtil 1991 var fordelingsgrundlaget alene antallet af indberettede eksemplarer. Efter den gennemgribende revision af biblioteksafgiftsloven i 1991 indgår antallet af sider i grundlaget. Ved lovændringen indførtes særlige beregningsregler for lyrik, noder, billedbøger for børn og tegneserier, som udløste et forholdsvis større beløb til sådanne bøger. Begunstigelsen af disse genrer begrundedes ikke i et ønske om at tilgode dem på bekostning af andre, men havde til

hensigt ikke at stille dem ringere ved overgangen til det nye beregningsgrundlag, idet sådanne udgivelser almindeligvis har et begrænset antal sider.

Frem til og med 1996 gjaldt en undergrænse på 1.200 kr. (+ satsregulering) ved udbetaling af afgift. Den afløstes fra 1997 af en bagatelgrænse på 25 kr.

Ved ændringen af biblioteksafgiftsloven i 1998 indførtes særlig vægtning for skønlitteratur for voksne, der giver sådanne bøger ca. 1/3 mere i afgift end andre bøger, såsom skønlitteratur for børn eller faglitteratur. Ændringen var udtryk for en litteraturpolitisk prioritering, men reglen gælder alle former for skønlitteratur for voksne og er ikke udtryk for en kvalitetsvurdering.

Administrationen af biblioteksafgiften har fra 1991 været automatiseret i videst muligt omfang, væsentligst baseret på edb-indberetninger fra bibliotekerne og oplysninger overført elektronisk fra Nationalbibliografien.

I Nationalbibliografien registreres alle danske titler efter særligt fastsatte regler. I registreringen indgår oplysninger om forfattere og andre bidragsydere, titler, sidetal og andre faktiske forhold. Det fremgår om der er tale om fag- eller skønlitteratur, om det er originale danske værker eller oversættelser, ligesom det kan udledes, om der er tale om skønlitteratur for voksne, for børn eller til skolebrug.

Nationalbibliografien indeholder ingen form for kvalitetsvurdering af de registrerede bøger og ingen oplysninger, hvoraf en sådan kan udledes. Inden for de nuværende administrative rammer vil det således være muligt at øge eller formindske andelen af biblioteksafgift til visse genrer eller bestemte grupper inden for faglitteraturen, således som det allerede sker, men reglen vil gælde alle titler inden for genren eller gruppen.

Udvalget har drøftet mulighederne for at give fordelingen af bibliotekspengene en klarere kulturel fokus end den nuværende tillader. En omfattende ændring forudsætter langt grundigere undersøgelser og drøftelser, end Udvalgets stramme tidsramme har tilladt. Udvalget anbefaler derfor, at denne opgave deles i to faser. Første fase er det samlede forslag til ændringer, som foreslås gennemført i denne rapport. I anden fase undersøges og drøftes problemstillingerne i det i denne rapport indeholdte problemkatalog. Dette arbejde kan evt. forestås af Litteraturrådet i samarbejde med Dansk Forfatterforening og Danske skønlitterære Forfattere.

Som led i første fase og som en integreret del af Udvalgets samlede anbefalinger stiller et flertal følgende sammenhængende forslag:

1. At de midler, der frigøres ved de af Udvalgets flertal foreslåede under- og overgrænser, efter de foreliggende beregninger ca. 10 mio. kr., overføres til en særlig pulje, som anvendes til uddeling af arbejdslegater. Puljens størrelse udgøres hvert år af det beløb, som afskæres ved under- og overgrænserne. Legaterne skal kunne søges af alle tilmeldte til biblioteksafgiften og kan administreres og uddeles af én af de eksisterende og hertil egnede institutioner. (Flertallet peger på Litteraturrådet som denne institution. Litteraturrådet ønsker ikke at pege på sig selv). Det forudsættes, at der etableres en enkel og smidig administration. De nærmere kriterier for

tildelingen fastlægges i et samarbejde mellem Kulturministeriet, Litteraturrådet, Dansk Forfatterforening og Danske skønlitterære Forfattere.

2. At pointtallet for skønlitteratur for voksne samtidig forøges til 1,7, men kun såfremt midlerne til dette tilvejebringes ved en forøgelse af bevillingen, ikke ved en omfordeling af den eksisterende bevilling.

Litteraturrådet kan ikke anbefale den af flertallet fremsatte løsning, men kan tilslutte sig, at pointtallet for skønlitterære forfattere øges til 1,7, såfremt midlerne tilvejebringes ved en forøgelse af bevillingen.

Et mindretal, Jens-Martin Eriksen og Peter Legård Nielsen kan ikke tilslutte sig forslaget, men stiller i stedet følgende forslag:

Danske skønlitterære Forfattere mener, at det er af største betydning for dansk litteratur og danske forfattere, at biblioteksafgiften vedbliver at blive uddelt efter objektive kriterier som afgift og vederlag, således at der ikke ændres radikalt på biblioteksafgiften ved at indføre et nyt princip med en puljeordning, som trækker midler ud af afgiften, og som herefter skal uddeles som legater og ansøges.

Hvis en del af afgiften på denne måde lægges ind under Litteraturrådet eller Statens Kunstfond som legater, der skal søges, brydes det objektive kriterium for tildeling af afgift. En sådan legatpulje kan ikke længere siges at være en biblioteksafgift, idet en subjektiv vurdering træder i stedet.

Danske skønlitterære Forfattere finder desuden, at der ved en puljeordning er en række uløste problemer med hensyn til finansiering og administration.

Grundlæggende mener Danske skønlitterære Forfattere ikke, at man kan overføre biblioteksafgift til hverken Statens Kunstfond eller Litteraturrådet, idet deres puljer er støtteordninger, mens biblioteksafgiften har hævd for at være en afgift og fik navnet kulturstøtteordning i 1991 af hensyn til EU, men EU-direktivet af 1992 brugte netop ordet vederlag.

For at skærpe det kulturelle fokus foreslår Danske skønlitterære Forfattere, at de penge, der frigøres ved at sætte bundgrænsen ved 1.535 kr. og ved at gøre knækket på overgrænsen skarpere, sammen med andre besparelser skal være med til at dække den stigning i point til skønlitteraturen for børn og voksne, som Danske skønlitterære Forfattere foreslår - eller at pengene skal blive i biblioteksafgiften til gavn for samtlige modtagere, hvis skønlitteratur for voksne og hermed biblioteksafgiften tildeles en ekstrabevilling.

Der henvises i øvrigt til Danske skønlitterære Forfattere's redegørelse s. 37.

Danske skønlitterære Forfattere tilslutter sig, at pointtallet for de skønlitterære forfattere øges til 1,7, men ønsker ikke at gøre dette afhængigt af, om biblioteksafgiften får tilført ekstra midler.

2. Udvalget skal overveje niveauet for en bundgrænse

I biblioteksafgiftsloven af 1991 var fastsat en undergrænse på 1.200 kr. for udbetaling af afgift, satsreguleret således at grænsen i 1996 var 1.332 kr. Efter en lovændring i 1996 fastsattes undergrænsen administrativt til 25 kr. 1991-grænsen ville i 2002 med satsregulering være 1.535 kr.

Der er i Udvalget enighed om, at den for 2002 fastsatte undergrænse på 5.000 kr. er for høj. Udvalgets flertal finder, at såfremt der skal være en undergrænse, som er højere end den hidtidige bagatelgrænse på 25 kr., må der også ændres ved den gældende 'overgrænse', den graduerede skala efter 300.000 kr. Danske skønlitterære Forfattere tilslutter sig forslaget om ændret overgrænse for at undgå et udefra fastsat fast loft.

For 2002 gælder:

Undergrænse: 5.000 kr.

Overgrænse: Beløb indtil 300.000 kr. udbetales uden reduktion
Af beløb over 300.000 kr. og indtil 400.000 kr. udbetales to tredjedele
Af beløb over 400.000 kr. og indtil 500.000 kr. udbetales halvdelen
Af beløb over 500.000 udbetales en tredjedel

(Efter satsregulering er beløbene 328.134 kr., 437.512 kr. og 546.890 kr.)

Konsekvenser af grænserne:

Antal personer under undergrænsen: 15.010
Samlet beløb afskåret under undergrænsen og omfordelt: 17.619.003 kr.

Antal personer over overgrænsen: 41
Samlet beløb afskåret over overgrænsen og omfordelt: 4.225.956 kr.

Udvalget foreslår som fremtidig under- og overgrænse:

Undergrænse: 1.535 kr.

Overgrænse: Beløb indtil 300.000 kr. udbetales uden reduktion
Af beløb over 300.000 kr. og indtil 400.000 kr. udbetales halvdelen
Af beløb over 400.000 kr. udbetales en tredjedel

Konsekvenser af forslaget:

Antal personer under undergrænsen: 10.960
Beløb afskåret under undergrænsen: 5.247.740 kr.

Antal personer over overgrænsen: 41

Beløb afskåret over overgrænsen: 4.904.580 kr.

Til omfordeling efter afskæringer: 10.152.320 kr.

(Beregnet med beløb uden satsregulering og ud fra data fra 2002)

For Udvalgets flertal er det en betingelse, at de frigjorte midler anvendes som foreslået under punkt 1 i denne rapport.

Litteraturrådet kan ikke anbefale, at der etableres en pulje af midler til biblioteksafgift, og at denne pulje uddeles efter ansøgning. Litteraturrådet anbefaler, at de midler, der tilvejebringes ved de foreslåede over- og undergrænser, indgår i den endelige fordeling af biblioteksafgiften.

3. Udvalget skal overveje ændring af biblioteksafgiften til oversættere

Oversættere, som fra 1964 kunne ansøge om andel i et særligt rådighedsbeløb, blev fra 1992 berettiget til almindelig biblioteksafgift, idet det hidtidige rådighedsbeløb indgik i den almindelige bevilling til biblioteksafgift. Ved revisionen af Lov om biblioteksafgift i 1991 var der bred enighed om, at oversætterne skulle have andel i biblioteksafgiften. Oversættere får 1/3 afgift, idet dog oversættere af lyrik fra 1999 får 2 point pr. side. Forfattere af original dansk lyrik får seksdobbelte afgift pr. side, således at oversættere også på dette område får 1/3 i forhold til forfattere. Oversætternes andel af den samlede biblioteksafgift udgjorde i 2002 17,37%, og andelen har siden 1998 ligget omkring dette niveau.

Et flertal i Udvalget finder, at der ikke bør ændres i biblioteksafgiften for oversættere, idet flertallet finder, at oversatte tekster er en integreret del af dansk litteratur.

Et mindretal, Jens-Martin Eriksen og Peter Legård Nielsen er af en anden opfattelse og stiller følgende forslag:

I 1991, da oversætterne kom med i biblioteksafgiftsordningen, var forudsætningen, at afgiften skulle tilføres midler, der svarede til oversætternes andel, men det er aldrig sket. Oversætterne havde ca. 2,4 mio. kr. med fra rådighedsbeløbet, og biblioteksafgiften blev tilført ca. 7,5 mio. kr., i alt ca. 9.900.000 kr. Efter en overgangsordning er 1998 det første år, hvor Biblioteksstyrelsen har nøjagtige tal for oversætternes andel af biblioteksafgiften, nemlig ca. 21 mio. kr., og i 2002 er oversætternes andel steget til ca. 29,7 mio. kr. En satsregulering af de 9.900.000 kr. ville i 2002 svare til 11.655.000 kr.

Med beskæringer og tilførte midler har biblioteksafgiften fra 1991-2002 udviklet sig harmonisk i forhold til løn- og pristalsreguleringen. På trods af dette er den procentmæssige andel, som oversætterne modtager af afgiften, konstant stigende. I 1998 får oversætterne således 16,463 % af afgiften, i 2000 17,764 %, og i 2002 19,312 %.

Se i øvrigt Danske skønlitterære Forfattere's redegørelse, s. 40.

Danske skønlitterære Forfattere foreslår, at der oprettes et rådighedsbeløb til oversætterne under Litteraturrådet, som svarer til det, som reelt tilførtes ordningen i 1991, herunder det tidligere rådighedsbeløb for oversættere, omregnet til 2002-tal.

4. Udvalget skal komme med forslag til en aftrapning af støtten til de efterlevende

Biblioteksafgift kan ikke arves, men efterlevende efter afdøde afgiftsmottagere har efter biblioteksafgiftsloven en selvstændig ret til at modtage et beløb svarende til ½ af det beløb, afdøde ville have fået.

Kvinder, der blev enker efter 1. april 1946, var fra biblioteksafgiftsordningens begyndelse berettigede til afgift efter en forfatters død. Kvinder, der var blevet enker før 1946, blev berettiget til afgift fra 1959. Enkemænd blev berettigede i 1964. Tidligere ægtefæller efter afdøde afgiftsmottagere blev berettigede i 1979, efterlevende efter samlevende af modsat køn fra 1983 og efterlevende efter samlevende af samme køn fra 1987.

Umyndige børn af afdøde afgiftsmottagere er berettiget til afgift som efterlevende, såfremt begge forældre er døde, eller den overlevende ikke er berettiget.

Et flertal i Arbejdsgruppen vedrørende Lov om Biblioteksafgift, anbefalede i 1997, at biblioteksafgift til efterlevende udgik af loven, idet den gældende ordning blev aftrappet over en femårig periode, således at efterlevende efter afgiftsmottagere, som afgik ved døden i denne periode, skulle have hhv. 50%, 40%, 30%, 20% og 10% af fuld afgift. Personer, som ved lovens revision oppebar ydelse som efterlevende, skulle bevare denne efter de hidtil gældende bestemmelser. Anbefalingen blev ikke fulgt ved lovændringen i 1998.

Biblioteksafgift til efterlevende udgjorde i 2002 kr. 9.856.096, der udbetaltes til 1.048 personer.

Udvalget finder det som udgangspunkt betænkeligt umiddelbart at afskaffe efterlevendes ret til biblioteksafgift, men finder på den anden side, at de ændringer i samfundets sociale struktur, der er sket siden 1946, kan begrunde, at biblioteksafgiften ikke i fremtiden skal have en social funktion.

Udvalget foreslår derfor, at alle nuværende mottagere af biblioteksafgift som efterlevende og alle kommende efterlevende, efter de personer der er tilmeldt til biblioteksafgiften ved ikrafttrædelsen af en ændring af loven, i deres levetid uændret bevarer retten til biblioteksafgift. Denne ret vil således blive afviklet over en længere årrække ved, at ingen efterlevende efter nytilmeldte efter lovens ikrafttrædelse kan erhverve ret til biblioteksafgift.

5. Udvalget skal vurdere behovet for en ændring af reglerne for afgift til klassesæt og lign.

I skolebibliotekernes materialesamlinger indgår såvel bøger til direkte udlån, som bøger der indgår i klassesæt, og bøger der udleveres til den enkelte elev til brug i årets undervisning, såkaldte taskebøger.

Klassesæt kan være en samling af et antal af den samme titel eller en samling af forskellige titler, der belyser et bestemt emne. Klassesæt kan være permanente eller sammensat midlertidigt til en given undervisningssituation. Den samme bog i et skolebibliotek kan således i forskellige sammenhænge indgå i udlånsamlingen, i et klassesæt eller eventuelt være udleveret som taskebog. Det er derfor ikke muligt for skolebibliotekerne at markere alle klassesæt- eller taskebøger som sådanne.

Ved bestandsindberetning skal skolebibliotekerne så vidt muligt holde taskebøger uden for indberetning. Klassesættens betydning for beregning af biblioteksafgift begrænses ved at reducere antallet af eksemplarer ud over 15 af en given titel på et givet skolebibliotek til 1/3.

Udvalget erkender, at bøger for børn almindeligvis vil blive købt af bibliotekerne i et større antal end bøger for voksne, alene fordi markedet, dvs. det samlede antal børne- og skolebiblioteker, er større. Udvalgets flertal finder imidlertid ikke, at dette forhold kan begrunde en yderligere ændring af biblioteksafgiften til forfattere af bøger i klassesæt og finder således ikke, at der bør ændres i de gældende bestemmelser.

Danske skønlitterære Forfattere gør opmærksom på, at da den oprindelige biblioteksafgiftslov blev vedtaget i 1946, havde ingen forestillet sig, at skolebibliotekerne ville vokse så eksplosivt, som det er tilfældet. Herved er der sket en skævvridning af afgiften til fordel for klassesæt.

For at rette op på dette forhold, foreslår Danske skønlitterære Forfattere derfor følgende: at den nuværende ordning, hvor de første 15 eksemplarer i et klassesæt udløser fuld afgift, mens resten herefter udløser en tredjedel, ændres til, at kun de første 5 eksemplarer udløser fuld afgift, mens resten udløser en tredjedel.

Se i øvrigt Danske skønlitterære Forfattere's redegørelse, s. 41.

Biblioteksstyrelsen har beregnet det forholdsvise omfang af en omfordeling af afgiftsbevillingen for 2002 og på grundlag af det øvrige beregningsmateriale for 2002 med en bundgrænse på 1.535 kr., og når der kun udbetales fuld afgift for hhv. 15 og 5 eksemplarer af en given titel på et givet skolebibliotek og 1/3 afgift af resten.

Ved en afskæring ved 15 eksemplarer omfordeles ca.: 12,2 mio. kr.

Ved en afskæring ved 5 eksemplarer omfordeles ca.: 16,5 mio. kr.

6. Udvalget skal vurdere behovet for en ændring af reglerne for årbøger

Berettigelse til biblioteksafgift for bidrag til årbøger, der i bibliotekssammenhæng betragtes som periodica, dvs. publikationer, der ikke sigter mod en afslutning, kræver i almindelighed indsendelse af dokumentation efter reglerne herom, og således egentlig sagsbehandling.

Bibliotekerne har traditionelt registreret årbøger på linie med andre periodica, dvs. alle eksemplarer af en given titel under ét, således at flertallet af årbogseksemplarer ikke kan

indberettes som enkeltårgange. Kun indberettede enkelt årgange kan indgå i beregningen, fordi det kun for sådanne er muligt at registrere bogens faktiske sidetal. Antallet af årbogseksemplarer, der kan indgå i beregningen, er derfor meget begrænset, indtil bibliotekerne ændrer praksis. Bibliotekerne tilskyndes hertil, men erfaring har vist, at de er utilbøjelige til at gennemføre den ofte bekostelige og administrativt besværlige ændring, der er ganske uden betydning for bibliotekerne selv. Især en omregistrering af beholdningen af årbøger udkommet før 1999 må forventes at lade vente på sig, hvis den overhovedet gennemføres.

Der blev i 2002 for bidrag til årbøger beregnet et samlet beløb på ca. 780.000 kr. i biblioteksafgift til 1.467 personer.

Udvalget kan anbefale, at bidrag til årbøger ikke længere berettiger til biblioteksafgift, idet årbøger grundlæggende er at betragte som periodica, og bidrag til andre former for periodica, såsom tidsskrifter og aviser, ikke berettiger til afgift. Udvalget finder således grundlæggende ikke, at årbøger hører hjemme i biblioteksafgiftsordningen.

7. Udvalget skal vurdere ordningen med ydelse af biblioteksafgift til redaktører m.fl.

'Andre bidragydere' - end forfattere, oversættere, illustratører mv. og komponister - herunder redaktører, kan blive berettigede til biblioteksafgift ved indsendelse af dokumentation for, at der er tale om 'væsentlige bidrag'. Redaktører, der er ansat til redaktionelt arbejde, kan ikke få afgift.

Denne gruppe af bidragydere var indtil 1999 kun berettiget til afgift, såfremt de var nævnt ved en bogs registrering i Nationalbibliografien. Ved lovændringen i 1998 indførtes for første gang et vurderingskriterium i biblioteksafgiftsloven. Bestemmelsen tager navnlig sigte på at hindre forlagsredaktører og dermed ligestillede i at få andel i biblioteksafgiften for en bog. Bestemmelsen administreres, i overensstemmelse med afgørelser i Biblioteksafgiftsnævnet, meget restriktivt, således at alene redaktører, hvis arbejde har haft meget afgørende betydning for en bogs tilblivelse, opnår ret til afgift. I forhold til mængden af indsendte ansøgninger er antallet af 'andre bidragydere', der opnår ret til afgift, således meget begrænset. I 2002 var kun 464 registreret som berettigede til biblioteksafgift som 'anden bidragyder', idet hovedparten af især redaktører selv har bidraget med tekst til de bøger, de har redigeret, og derfor registreres som forfattere, idet 'andre bidragydere' kun får 2/3 afgift, og afgiften til antologier mv. skal deles ligeligt mellem alle berettigede bidragydere med én portion til hver.

Udvalget finder, at bidragyderne, de involverede forlag og Biblioteksstyrelsen ved lovændringen blev pålagt et arbejde med dokumentation af de enkelte bidrags karakter og betydning, som ikke umiddelbart står i forhold til de beløb, der kan opnås i biblioteksafgift for disse bidrag.

Udvalget foreslår derfor, at retten til at opnå bibliotekspenge som 'anden bidragyder' afskaffes. De allerede registrerede berettigede værker udløser fortsat biblioteksafgift.

8. Udvalget skal overveje ændringer i pointtildelingen

1 side udløser normalt 1 point ved beregning af biblioteksafgift, idet dog:

- 1 side i en billedbog eller en tegneserie giver 3 point (1 minut 1½ point)
- 1 side i en lyrik- eller nodesamling giver 6 point (1 minut 3 point)
- 1 side i en prosaoversættelse giver 1/3 point (1 minut 1/6 point)
- 1 side i en lyrikoversættelse giver 2 point (1 minut 1 point)
- 1 side i en ordbog mellem dansk og fremmedsprog giver 1/3 point
- Afgiften til forfattere (primære bidragydere) til skønlitteratur for voksne (dvs. for læsere over 15 år) udkommet efter 1976 beregnes ud fra 1,35 point pr. side (0,675 point pr. minut). Afgiften til andre medvirkende til samme bog, såsom illustratører, beregnes ud fra 1 point pr. side.

Som en del af den samlede løsning foreslår Udvalgets flertal (se også under pkt. 1), at pointtallet for skønlitteratur for voksne forøges til 1,7, men kun såfremt midlerne til dette tilvejebringes ved en forøgelse af bevillingen, ikke ved en omfordeling af den eksisterende bevilling.

Udvalgets flertal finder ikke, at der i øvrigt bør ændres ved pointberegningen.

Danske skønlitterære Forfattere tilslutter sig, at pointtallet for de skønlitterære forfattere øges til 1,7, men ønsker ikke at gøre dette afhængigt af, om biblioteksafgiften får tilført ekstra midler.

Danske skønlitterære Forfattere mener, at både skønlitteraturen for børn og voksne skal have en større pointtildeling for at opfylde intentionerne i kommissoriet og forhindre nedskæringer af de pågældende forfatters biblioteksafgift. En af intentionerne bag lovændringen i 1991 var at regulere børneskønlitteraturens andel, og Danske skønlitterære Forfattere mener, at det er vigtigt, at det procentvise forhold mellem børne- og voksenskønlitteraturens andel af biblioteksafgiften bevares. Danske skønlitterære Forfattere finder således, at hvis de skønlitterære voksenforfatters andel af biblioteksafgiften øges med 25 % fra 1,35 point til 1,7 point, bør de skønlitterære børnebogsforfatters andel også øges med 25 % fra 1 point til 1,25 %.

I øvrigt henvises i Danske skønlitterære Forfatters redegørelse til Notat fra Kulturministeriet af d. 15. februar 2002, s. 42.

Udvalget har drøftet det problem, at kun skønlitterære bøger for voksne, udkommet fra 1976, tildeles det forhøjede pointtal. Spørgsmålet tages op under det senere arbejde i fase 2.

9. Udvalget skal tage stilling til, om der i den gældende ordning er behov for andre ændringer, som kan bidrage til, at ordningen i højere grad opfylder sit formål eller gøres lettere at administrere

Der henvises især til pkt. 1, 6 og 7

10. Udvalget skal belyse fordele og ulemper ved en biblioteksafgiftsordning, der er en kunststøtteordning, sammenholdt med fordele og ulemper ved en rettighedsbaseret ordning. Denne problematik skal søges belyst ved eksempler fra andre europæiske lande

Kulturministeriet har stillet et notat om biblioteksafgiftens retlige karakter til rådighed for Udvalget (se bilag 3).

Notatet indeholder en gennemgang af reglerne i biblioteksafgiftslovgivningen siden 1946 og den parallelt hermed gældende lovgivning om ophavsret, for så vidt angår retten til at ”vidersprede” – herunder udlåne – eksemplarer af værker, som er bragt ud i omsætningen på lovlig vis.

Det fremgår, at biblioteksafgiften her i landet aldrig har været ophavsretligt forankret. Ved lovændringen i 1991 blev den ændret fra vederlag til kulturstøtte.

Der peges i notatet endvidere på nogle typiske forskelle mellem ordninger af kategorien kulturstøtte og ophavsretlige ordninger.

I en støtteordning er det lovgiver, der fastsætter bevillingens størrelse fra år til år og bestemmer, hvem der skal tilgodeses, og efter hvilke retningslinjer.

I en ophavsretlig ordning er udgangspunktet derimod, at bibliotekernes udlån er omfattet af ophavsmænds eneret til at disponere over deres værker, som kræver samtykke. Det vil sige, at der mellem rettighedshavere og brugere må aftales en pris. Alle ophavsmænd har samme status, også udenlandske ophavsmænd. Ophavsmændene står selv for opkrævning og fordeling af betalingen. Ophavsretten varer i 70 år efter det år, hvor ophavsmanden er død.

På denne baggrund skitserer notatet fire tænkte ophavsretlige scenarier, hvis biblioteksafgiften skulle omlægges til en ophavsretlig ordning.

Under hensyn til, at Europa-Kommissionen i 1991 og 1992 har udtalt, at den danske biblioteksafgiftsordning dels er i overensstemmelse med EU-Traktatens regler, dels opfylder kravene i EU-direktivet om udlejning og udlån, gøres der i notatet opmærksom på, at jo længere ordningen fjerner sig fra udgangspunktet i 1991, jo større er risikoen for at komme på kant med EU-retten, såfremt der ikke sker betaling til statsborgere fra andre EU-lande.

Der er væsentlig forskel mellem biblioteksafgift som kulturstøtte og som ophavsretlig ordning. Som det fremgår af afsnittet om biblioteksafgift i nogle europæiske lande, frembyder de enkelte nationale ordninger imidlertid et meget broget billede, hvor elementer fra begge systemer optræder i forskellige blandinger.

For at skabe klarhed og konsekvens for den danske ordnings vedkommende kunne det i en fase 2 af Udvalgets arbejde indgå i overvejelserne, om der ville være fordele ved at dele ordningen i to. Den ene del kunne være en ophavsretlig vederlagsordning for udlånet på bibliotekerne, administreret af rettighedshavernes organisationer. Den anden del kunne være en kulturstøtteordning for dansk litteratur baseret på kvalitetskriterier med særlig vægt på stipendier, der kan give forfattere arbejdsro i længere perioder, administreret af Kunstfonden eller af Litteraturrådet.

Kulturministeriet og Biblioteksstyrelsen har stillet oplysninger til rådighed for Udvalget om **biblioteksafgiftsordninger i Norge, Sverige, Storbritannien, Holland og Tyskland**. Materialet er uensartet. Her beskrives nogle hovedtræk.

Norge: "Bibliotekvederlag"

Som i de øvrige nordiske lande er der tale om en ordning, der ikke er baseret på ophavsretten, det vil sige, at ordningen er en form for "kulturstøtte".

Retsgrundlaget er en særskilt lov om *bibliotekvederlag*. Dette er efter loven et vederlag, der skal ydes til ophavsmænd, hvis værker benyttes til udlån på offentlige biblioteker – i denne forbindelse: folke-, skole- og universitetsbiblioteker. Værkerne skal være udgivet i Norge. Vederlaget fordeles kollektivt til fonde, der er knyttet til de berettigedes organisationer.

Biblioteksafgiften betales af staten. Den årlige bevilling er ved en aftale med en sammenslutning af organisationer, der repræsenterer en væsentlig del af ophavsmænd på området, senest i 2001 for årene 2002-04 fastsat til et beløb pr. bind (eller anden udlånsenhed), der benyttes til udlån på bibliotekerne. I 2002 udgør beløbet 140 øre pr. bind, og den samlede biblioteksafgift anslås at udgøre 60 mio. NOK.

Fondene kan fordele midlerne til enkelte ophavsmænd – her er der en overgrænse på 4 gange folkepensionens grundbeløb – eller til fælles formål.

Sverige: "Biblioteksersättning"

Retsgrundlaget for den svenske ordning er en rigsdagsbeslutning udmøntet i en forordning om *Sveriges författarfond*. Herefter skal ophavsmænd til litterære værker have vederlag af statsmidler gennem fonden for benyttelsen af deres værker på bibliotekerne – i denne forbindelse: folke- og skolebiblioteker. Benyttelsen kan bestå i udlån eller brug på stedet. De afgiftsberettigedes organisationer udgør et flertal i fondens bestyrelse.

Bevillingens størrelse afhænger af et grundbeløb (multipel) pr. udlån i bibliotekerne, der fastsættes ved aftale mellem staten og forfatterforbundet m.fl. For 2001 var det 107 øre pr. lån af original svensksproget litteratur. Der er også multipler for lån af oversættelser og for bøger til brug på stedet. Fondens bevilling var i 2001 i alt ca. 112 mio. SEK.

Ca. 40 mio. gik til forfattere og oversættere på grundlag af udlånstillene (*författar/översättarpennning*). Retten hertil består indtil 70 år efter forfatterens død, dvs. svarende til ophavsrettens varighed.

Der var i 2001 en undergrænse svarende til 2.000 lån af originalværker og en overgrænse i form af en aftrapning begyndende for originalværkers vedkommende ved 100.000 lån.

Ca. 28 mio. gik til *garanterad författarpennning*, dvs. en fastsat højere ydelse til afgiftsberettigede forfattere (eller oversættere, tegnere eller fotografer), som primært vil arbejde som sådanne og har dokumenteret deres virksomhed på overbevisende måde. Man regnede med 215 ydelser à 147.000 SEK.

Ca. 26 mio. gik til arbejds- og rejsestipendier.

Herudover gik der beløb til pensioner eller pensionstillæg til afgiftsmodtagere, til ophavsmænd i akut økonomisk nød, til organisationerne i fonden og til administrationen af fonden.

Storbritannien: "Public Lending Right"

Også den britiske ordning tilhører kategorien kulturstøtte og er baseret på en særskilt lov. Efter loven tillægges der ophavsmænd en ret – *Public Lending Right* – til at få betaling fra en statslig fond i forhold til udlånet af deres bøger i folkebibliotekerne.

En rådgivende komité med et flertal af ophavsmænd bistår ved tilrettelæggelsen af ordningen. Bevillingen fastsættes på statsbudgettet og udgør i 2002 i alt 7 mio. £ (heri inkluderet administrationsomkostningerne). Der er en undergrænse på 5 £ og en overgrænse på 6.000 £. Retten består i 70 år efter ophavsmandens død. Ordningen står åben for ophavsmænd fra hele EØS.

Holland: "Leenrecht"

Biblioteksafgiften har i Holland sit grundlag i ophavsretsloven, siden den i 1995 blev ændret til gennemførelse af udlejnings- og udlånsdirektivet (92/100/EØF).

Efter loven tilkommer der ved udlån af beskyttede værker gennem offentlige biblioteker rettighedshavere et rimeligt vederlag. Biblioteker ved undervisningsinstitutioner er dog friholdt. Vederlagets størrelse fastlægges i et forhandlingsforum sammensat af brugerne (folkebibliotekerne) og rettighedshaverne (inkl. forlæggerne). Staten udpeger formanden, som i givet fald kan træffe en bindende afgørelse.

I 1999 betalte bibliotekerne et aftalt samlet beløb på 9 mio. euro. Herefter betales der et beløb pr. lån, som i 2005 vil være 0,10 euro, i 2002 0,087 euro.

Opkrævning og fordeling forestås af en fællesorganisation for de berørte rettighedshaveres organisationer – *Stichting Leenrecht* – der overfører de beregnede beløb til disse organisationer, hvorfra de fordeles til de enkelte berettigede.

Tyskland: "Bibliothekstantieme"

Efter den tyske ophavsretslov er det tilladt at udlåne f.eks. bøger, når de lovligt er bragt ud i omsætningen. Men hvis udlånet foregår gennem biblioteker, som offentligheden har adgang til, skal der betales ophavsmanden (og forlaget) et rimeligt vederlag. Ordningen omfatter folkebiblioteker, videnskabelige biblioteker og biblioteker knyttet til kirker og virksomheder. Kravet kan kun fremsættes gennem et selskab til forvaltning af rettigheder.

Det har været en forudsætning, at en betydelig del af biblioteksafgiften skal gå til sociale formål. Vederlagets størrelse i form af en samlet sum fastsættes for to år ad gangen ved aftale mellem rettighedshavere og forbundsregering og delstater. Der tages hensyn til udviklingen i udlånstal og leveomkostninger. Forbund og stater deler udgiften i forholdet 10:90. I 1994 var summen ca. 19 mio. DM, hvoraf 17,5 mio. tilfaldt VG WORT (forfattere og forlæggere af litterære værker). Her deles dette beløb i en almen del (77,5 pct.) og en videnskabelig del (22,5 pct.).

10 pct. af den almene del indbetales til en social fond. 45 pct. indgår i *Autorenversorgungswerk*, som betaler pensions- og sygesikringsbidrag for freelance forfattere, som opfylder betingelserne herfor. De resterende 45 pct. udbetales til forfattere og forlæggere i forholdet 70:30 ud fra udlånet af deres bøger i folkebibliotekerne. Der finder desuden hvert tredje år en udlodning sted til forfattere, hvis bøger ikke er blevet registreret ved undersøgelsen af udlånstal, der foregår gennem stikprøver.

10 pct. af den videnskabelige del indbetales ligeledes til en social fond. 90 pct. fordeles ligeligt mellem forfattere og forlæggere. Forlæggernes andel bruges til støtte for videnskabelige værker. Forfatterernes andel uddeles ligeligt til de enkelte forfattere på grundlag af et registreringssystem.

Konklusion

På denne baggrund lægger de to forfatterforeninger fortsat afgørende vægt på at det fastslås, at biblioteksafgift er et vederlag for, at forfattere og andre stiller deres bøger til rådighed for frit biblioteksudlån og således grundlæggende har ret til denne ydelse, således som Direktiv 92/100/EØF om udlejnings- og udlånsrettigheder fastslår.

Udvalget finder ikke nu anledning til at foreslå en ophavsretligt baseret ordning.

Udvalget har orienteret sig om biblioteksafgiftsordninger i andre lande, men har ikke på dette grundlag anledning til at foreslå ændringer i den danske ordning.

Udvalget foreslår, at spørgsmålet tages op til yderligere belysning og drøftelse i den fortsættelse af Udvalgets arbejde, som er foreslået under pkt. 1.

11. Udvalgets øvrige forslag

Finanslovsforberedende møde

Udvalget foreslår, at der hvert år i forbindelse med udarbejdelse af forslag til næste års Finanslov afholdes et møde mellem Kulturministeren, Dansk Forfatterforening og Danske skønlitterære Forfattere, hvor størrelsen af bevillingen til biblioteksafgift drøftes.

Støtte til fremmedsprogede forfattere, der skriver for et dansk publikum.

Udvalget har i forbindelse med sit øvrige arbejde drøftet den eksisterende støtte til fremmedsprogede forfattere, der skriver for et dansk publikum.

Da der i august 1998 blev opnået en forståelse mellem den daværende kulturminister og de to forfatterforeninger om revision af biblioteksafgiftsloven, besluttede ministeren samtidig blandt andet at oprette en pulje på 200.000 kr. årligt til ”fremmedsprogede skønlitterære forfattere, der har udøvet en særlig indsats for dansk kultur”. Puljen administreres af Litteraturrådet.

Ansøgere skal indsende en publikationsliste og teksteksempler fra de værker, der ønskes lagt til grund ved behandlingen. Hvis en ansøger vil søge igen i følgende år, skal der kun vedlægges teksteksempler fra eventuelle nye værker, som ønskes inddraget i vurderingen.

Puljen fordeles efter rådets skøn på grundlag af en kvalitetsvurdering af de indsendte værker.

Denne form for støtte er ikke forbeholdt forfattere, som har dansk indfødsret eller er bosiddende i Danmark, den er heller ikke forbeholdt bøger, som er udgivet i Danmark. Men bøgerne skal være skrevet for et dansk publikum, og medens manuskriptet skal være udarbejdet på et fremmed sprog, skal den første udgivelse i bogform være på dansk.

Litteraturrådets repræsentanter i udvalget har oplyst, at kravet om, at der skal være ydet ”en særlig indsats for dansk kultur”, skaber forvirring blandt potentielle ansøgere til puljen.

Der stilles derfor forslag om, at dette krav udgår af kriterierne.

Amtscentraler

Dansk Forfatterforening har inddraget spørgsmålet om Amtscentralernes virksomhed i Udvalgets arbejde (jf. *Notat vedr. Udlån fra Amtscentre og kommunale fællessamlinger af 1. juli 2002*). Udvalget har ikke et konkret forslag herom, men henviser til problemkataloget.

12. Problemkatalog

Udvalget har i forbindelse med sit arbejde med forslag til ændringer af ordningen om biblioteksafgift diskuteret en række vigtige, men uløste problemstillinger vedrørende biblioteksafgiften og vedrørende danske forfatters, oversætters, illustrators og komponisters arbejdsvilkår.

Disse problemstillinger bør der arbejdes videre med. De emner, hvis detaljer relaterer sig til biblioteksafgiften, er berørt under gennemgangen af Udvalgets kommissorium, men Udvalget ønsker at gøre opmærksom på, at der er behov for en nærmere udredning af følgende problemstillinger i et bredere perspektiv:

A. Biblioteksafgiften i en international sammenhæng: rettighedsperspektivet

Udvalgets diskussioner har vist at Dansk Forfatterforening, Danske skønlitterære Forfattere, Biblioteksstyrelsen, Litteraturrådet og Kulturministeriet er indstillet på at arbejde videre med overvejelser af eventuelle ændringer af biblioteksafgiftsordningen i et rettighedsperspektiv. De mange forskellige nationale ordninger, som udvalget har gennemgået, har både fordele og ulemper. Sådanne overvejelser vil kræve et længerevarende udredningsarbejde.

B. Danske forfatters arbejdsvilkår: kunststøtteperspektivet

Mange danske forfattere og oversættere har vanskeligt ved at leve af deres litterære arbejde, selv om de opnår offentlig anerkendelse og sælger i oplag, der efter danske forhold er pæne. Der er derfor brug for både at forbedre deres muligheder for indtjening og at styrke støtteordningerne for dansk litteratur.

C. Forfatters sociale vilkår: sikringsperspektivet

Udvalgets diskussioner viser, at forfattere og oversættere er vanskeligt stillet i forbindelse med forsikring mod arbejdsløshed og i forbindelse med efterløn og pensionsopsparing.

Den foreslåede gradvise afvikling af støtten til efterlevende øger behovet for andre former for social sikring. Mulighederne for at få etableret en pensions- og livsforsikringsordning for forfattere, oversættere, illustrators og komponister som faggruppe bør nærmere undersøges.

D. Detailproblemer.

Udvalgets flertal anbefaler, at spørgsmålet om biblioteksafgift for amtscentralernes materialer tages op til drøftelse.

Udvalget anbefaler, at der findes en løsning på problemet med pointtildeling til skønlitteratur for voksne udgivet før 1976.

Udvalget anbefaler, at disse emner tages op til nærmere behandling i et samarbejde mellem forfatterforeningerne og repræsentanter fra Kulturministeriet og Litteraturrådet, og at disse parter fremlægger et forslag til Kulturministeren i medio 2003.

Kapitel V.

Redegørelser

Redegørelserne er udarbejdet af de to forfatterforeninger og Litteraturrådet og er alene udtryk for den enkelte forenings eller rådets synspunkter.

Dansk Forfatterforening

Christianshavn, den 21. august 2002

Dansk Forfatterforenings redegørelse om arbejdet i det af Kulturministeren nedsatte Biblioteksafgiftsudvalg

Finansloven indeholder to principielt forskellige typer af støttebevillinger for litteraturen: 1) støtte baseret på kvalitative kriterier via Statens Kunstfond, Litteraturrådet og Dansk Litteraturcenter, og 2) støtte baseret på objektive kriterier via biblioteksafgiftssystemet.

Biblioteksafgiftsudvalget blev nedsat, efter at der i Finansloven for 2002 var gennemført omfattende nedskæringer i begge disse typer af litteraturstøtte. Udgangspunktet for Udvalgets arbejde var derefter, at kulturministeren gav udtryk for, at den reducerede biblioteksafgifts kulturelle fokus skulle skærpes, og det blev i Kulturministerens kommissorium for Udvalget skrevet, at Udvalget som en af sine opgaver havde at "komme med forslag til ændringer, som kan sikre, at en større del af biblioteksafgiften går til de forfattere m.fl., som har størst betydning for dansk kultur".

Dette særlige udgangspunkt for arbejdet har set med Dansk Forfatterforenings øjne skabt store vanskeligheder.

Dansk Forfatterforening er gået ind i udvalgsarbejdet ud fra ønsket om at begrænse skaderne af de politisk ønskede ændringer og nedskæringer mest muligt. Det var ikke et ønske fra forfatterforeningerne, at der skulle nedsættes et

udvalg med henblik på at ændre i den meget omhyggeligt afbalancerede ordning, der var resultatet af det langvarige udvalgsarbejde, som førte frem til de seneste lovændringer i 1998.

Med kommissoriet lægges der op til, at der skal indføres en række kvalitative kriterier (subjektive kriterier) i den del af litteraturstøtten, der hidtil er uddelt efter objektive kriterier. Men udgangspunktet er uklare og ikke-definerede ønsker om et klarere kulturelt fokus og en identifikation af de forfattere, som har størst betydning for dansk kultur. Der lægges dermed op til, at man ved hjælp af en ændret brug af bibliotekspengene skal løse nogle af de opgaver, der hidtil er blevet søgt løst via de kvalitative litteraturstøttemidler, men samtidig er det ønsket, at objektive kriterier for fordeling af bibliotekspengene fastholdes. Der lægges op til et øget kulturelt fokus uden indførelse af reelle kvalitative kriterier og uden et forsøg på at beskrive, hvad der menes med et sådant fokus.

Dette sker, efter at man først har reduceret de i forvejen meget beskedne bevillinger til kvalitativ litteraturstøtte, og på et tidspunkt hvor den gennemsnitlige bibliotekspengemodtager, efter beskæringerne i Finansloven for 2002 og de forventede 2003-beskæringer, må regne med en samlet reduktion af biblioteksvederlaget på omkring 20%. Enhver omfordeling af midler inden for restbeløbet (de 80%) vil medføre, at grupper af biblioteksafgiftsmodtagere vil opleve samlede nedskæringer på langt over 20%, mens de grupper, der tilgodeses via omfordeling, som udgangspunkt kun vil få reduceret deres beskæring.

Omfordelingerne vil ikke hindre, at Statens Kunstfond, Litteraturrådet og Dansk Litteraturcenter fortsat vil være ramt af besparelser, som svækker mulighederne for at støtte grokraften i dansk litteratur via kvalitative tildelinger.

Dansk Forfatterforenings principielle og konkrete betænkeligheder gælder såvel de mere overordnede *kulturpolitiske konsekvenser som konsekvenserne for forfatterne ved en ændring af principperne for biblioteksafgiften.*

A) Kultur- og litteraturpolitikken

Danmark er et lille sprog- og kulturområde, og det er Dansk Forfatterforenings grundopfattelse, at der netop nu er behov for at føre en kultur- og uddannelsespolitik, som langt mere aktivt støtter sprogets og litteraturens udvikling. Kultur og underholdning kommerialiseres og internationaliseres i disse år, og det danske sprog lider i en række sammenhænge et såkaldt domænetab. I andre mindre sprog- og kulturområder arbejder man derfor i disse år på en styrkelse af sprog- og litteraturpolitikken. Danmark er det eneste land, som beskærer støtten til litteraturen, til forfatterne og til bogen, og som oven i købet gør det på et tidspunkt, hvor Danmark – efter svensk reduktion af bogmomsen – står tilbage med bogmoms på 25% og dermed en verdensrekord i bog- og litteraturbeskatning. Det er ifølge Dansk Forfatterforening skadeligt for dansk kultur og litteratur,

- at man som det eneste sted i verden beskatter bogen og litteraturen med 25% moms,
- at bibliotekernes indkøb af ny litteratur gennem en årrække har været stærkt faldende og,
- at skolerne og undervisningen er præget af helt utilstrækkelige bogindkøb.

Bøger udgives i Danmark på markedsvilkår, og de offentlige indtægter fra bogmoms er årligt 3-400 millioner kroner større end de samlede litteraturstøttemidler. Beskatning af litteraturen og reducerede bogindkøb til skoler og biblioteker rammer ikke blot forfattere og forlag, men alle litteraturforbrugere, idet konsekvensen er lavere salg, mindre oplag og dyrere bøger. Det rammer således også børns- og unges bogforbrug.

Nedskæringerne i 2002 såvel i kvalitative støttemidler som i bibliotekspenge efter objektive kriterier forringer yderligere forfatterens arbejdsvilkår. Der er allerede tegn på svigtende tilgang af unge forfattere. Summen af negative ændringer må formodes at øge dette problem.

Det er vores opfattelse, at en fortsat politik efter disse retningslinjer vil svække det danske sprogs og den danske litteraturs stilling i Europa og på længere sigt også svække bogens og litteraturens stilling i Danmark og ikke mindst i forhold til de unge. Det vil desuden styrke tendensen til et yderligere domænetab for det danske sprog.

B) Konsekvenserne af ændringer i principperne for biblioteksafgiften

Biblioteksafgiften har udviklet sig historisk og er juridisk og litteraturpolitisk blevet beskrevet på forskellig måde over tid. Den har i dag karakter af en kulturstøtteordning som kompenserer alle danske forfattere, oversættere og illustratører, fordi deres værker stilles til rådighed for gratis udlån via offentlige biblioteker. Den er dermed også samfundets anerkendelse af, at ethvert værk, som indkøbes og udlånes af bibliotekerne, har en værdi for samfundet, og at det er rimeligt, at der på grundlag af objektive kriterier gives et vederlag til alle de forfattere m.fl., der på den måde stiller deres bøger til rådighed.

Bibliotekerne har en helt central kulturpolitisk funktion, og det frie bogudlån er en central folkelig kulturstøtteordning, som alle danskere har adgang til. Det betyder selvsagt ikke, at alle bøger på bibliotekerne har samme kvalitet eller er af lige stor kulturel betydning, men bøgerne indkøbes inden for alle genrer og kategorier efter kvalitetskriterier, og biblioteksafgiftsordningen er på grundlag af disse indkøb baseret på objektive kriterier.

Langt de fleste modtagere af bibliotekspenge får meget små beløb. Men bibliotekspengene har ikke desto mindre været samfundets anerkendelse af bøgernes betydning i bibliotekssammenhæng, og de er desuden en af de mange forskellige enkeltindkomster som typisk tilsammen udgør indtjeningen for forfattere, oversættere og illustratører.

Når man via en meget høj bundgrænse skærer de fleste af disse modtagere fra, bryder man med et grundprincip om, at enhver bog udløser en afgift. Hvis man tillige indlægger særlige kultur- eller kvalitetskriterier, bryder man med grundprincippet om, at det er bibliotekernes indkøb – og kassation – der alene bestemmer, hvilke bøger der står på bibliotekernes hylder, og som alene derfor skal udløse et vederlag til rettighedshaverne.

Mens disse problemstillinger er nye, lever biblioteksafgiftssystemet desuden med en række "historiske" problemer. Det er ikke alle typer af biblioteker, der er omfattet af ordningen. Det medfører eksempelvis, at der er mange bøger på gymnasiebiblioteker, forskningsbiblioteker, Amtscentrene og en lang række andre specialbiblioteker, der ikke udløser biblioteksafgift, ligesom der indenfor det bibliotekssystem, der er omfattet af ordningen, er væsentlige værker som på grund af begrænset biblioteksantal indkøbes i meget få eksemplarer. Kommissoriet og den alt for begrænsede tidsramme har ikke gjort det muligt at se nærmere på disse problemstillinger i biblioteksafgiftsudvalgets arbejde.

Forfatterforeningen har deltaget i biblioteksudvalgsarbejdet på det her beskrevne grundlag og med disse grundholdninger. Inden for hver enkelt litteraturpolitisk genre vil Forfatterforeningen pege på nogle særlige problemer og udfordringer:

- * børne- og ungdomslitteraturen har blandt andet behov for en øget indsats for at stimulere børns- og unges læselyst og dermed også deres læsefærdighed. Sådanne indsatser kan også være med til at bremse tendenser til specielt drengenes bogdropperi i de tidlige teenageår;

- * lyrikken har behov for særlig støtte, fordi den står centralt litteratur- og kulturpolitisk, samtidig med at indtjeningen ved at skrive og udgive lyrik næsten altid er uhyre ringe;

- * faglitteraturen har ikke alene betydning for fagområderne, men også for hele den danske begrebsdannelse og sprogets udvikling. Faglitteraturen har specielt behov for stimulans i en tid, der er præget af store teknologiske udfordringer, og hvor fremmedsproget faglitteratur på visse områder truer med at svække dansksproget faglighed;

- * skønlitteraturen skal støttes og stimuleres, fordi den er afgørende for dansk sprog- og kulturudvikling, for litterære kunstneriske oplevelser og for det danske folks indsigt i og forståelse af sig selv, og fordi tilgangen af unge forfattere er truet;

- * oversættelser til dansk har brug for støtte, fordi litteraturen først for alvor bliver en del af en dansk virkelighed, når den kan læses af alle og foreligger på dansk;

* den høje danske illustratorkvalitet er ingen selvfølge, og det velfungerende biblioteksvæsen samt biblioteksafgiften er en vigtig forudsætning for, at denne kvalitet kan bibeholdes. Faldet i bibliotekernes indkøb af billedbøger er derfor en trussel.

Listen kan let forlænges. Kulturessayistik er en vigtig, men vanskelig genre, som er central i litteraturen. Inden for både fag- og skønlitteratur er der adskillige særlige områder, der specielt har behov for støtte. Ligesom der er behov for at stimulere og støtte oversættelser til dansk, er der brug for øget støtte til oversættelser af dansk litteratur til fremmedsprog for yderligere at stimulere den betydningsfulde eksport af dansk litteratur.

Litteraturen skabes og bruges primært på markedsvilkår, men det samfundsmæssige indkøb af litteratur især via biblioteks- og undervisningssystemerne er naturligvis sammen med de beskedne egentlige litteraturstøtteordninger af stor betydning for dette markeds udvikling og for forfatterne, oversætterne og illustratørernes arbejdsvilkår. Litteraturen har stor styrke, men som denne forenklede oplistning af problemer og udfordringer viser, er der inden for alle genrer behov for øget kulturpolitisk opmærksomhed og et kulturelt fokus.

Disse behov og udfordringer bør analyseres, og en mere dynamisk og fremadvendt litteraturpolitik bør udvikles som led i dansk kulturpolitik. Det er efter Dansk Forfatterforenings opfattelse på høje tid, at der sker en sådan styrkelse af litteraturpolitikken. Bogmarkedets store økonomiske nettobidrag til samfundet via den rekordhøje bogoms betyder, at der ikke kan være finansieringsproblemer i forhold til løsningen af denne opgave. Til gengæld kan disse udfordringer for litteraturen ikke løses ved generelt at svække biblioteksafgiftsordningen eller ved specielt at svække den for visse grupper - tværtimod.

De konkrete forslag

Dansk Forfatterforening har på den baggrund afvist at acceptere forslag til genremæssige omfordelinger inden for den nu reducerede ramme for biblioteksafgiften. Det er fortsat foreningens grundlæggende holdning, at alle forfattere, oversættere og illustratører har ret til en kompensation, når deres bøger frit stilles til rådighed for offentligheden via bibliotekssystemet. Bibliotekerne skal fortsat være en kulturstøtte til den danske befolkning, og alle værker skal indgå.

Med fastsættelsen af en bundgrænse for biblioteksafgiften på kr. 5.000 i 2002 har man skadet princippet om alles ret til kompensation på grundlag af objektive kriterier, og man har svækket vigtige principper. Den meget høje 2002-bundgrænse blev indført med tilbagevirkende kraft og er efter foreningens opfattelse i strid med både juridiske og politiske bestemmelser og aftaler.

Dansk Forfatterforening har været og er betænkelig ved enhver form for bundgrænse, som ikke er en bagatelgrænse. Når Dansk Forfatterforening alligevel accepterer udvalgsflertallets forslag om en grænse på kr. 1.535, er baggrunden et dybfølt ønske om at prøve at sikre, at politisk besluttede nedskæringer skader litteraturudviklingen mindst muligt, samt at en grænse på dette niveau rent faktisk var gældende fra 1991 til 1996.

Endelig har det været helt afgørende, at der til gengæld ikke inden for den nu eksisterende bevilling sker omfordelinger mellem genrer, samt at de midler, der "spares" via en bundgrænse og en yderligere graduering af overgrænsen, bruges til arbejdslegater til støtte for bogens og litteraturens udviklingsmuligheder og vækstlag på tværs af genrer. Midlerne skal kunne søges af og være tilgængelige for alle grupper af tilmeldte biblioteksafgiftsmodtagere. Inden for flere genrer er der i dag næsten ingen muligheder for at stimulere igangsætning og udvikling via arbejdslegater. Nye midler bør betragtes som en del af biblioteksafgiften og skal også give muligheder for støtte til personer inden for grupper af biblioteksafgiftsmodtagere, som ikke normalt har legatmuligheder.

Den skønlitterære gruppe i Dansk Forfatterforening, der repræsenterer ca. 400 forfattere af skønlitteratur for voksne, har klart givet udtryk for, at man ikke i en situation med drastiske nedskæringer af den samlede bevilling ønsker at få en forhøjet pointværdi på andre gruppers bekostning. Det er – jævnfør ovenfor – Forfatterforeningens opfattelse, at voksenskønlitteraturens og de skønlitterære forfatters problem primært løses via bedre litterære udviklingsmuligheder, forfatterstøtte, større biblioteksindkøb og billigere bøger (via tilskud eller reduceret moms). Men Forfatterforeningen accepterer, at pointværdien for skønlitterær voksenlitteratur øges fra 1,35 point til 1,70 point pr. side, hvis de ekstra midler tilvejebringes ved en tilsvarende forøgelse af den samlede bevilling med den konsekvens, at den samlede besparelse på finansloven reduceres. Forfatterforeningen er derfor en del af flertalsforslaget som led i det samlede afbalancerede forslag.

I relation til udvalgets flertalsforslag og de øvrige punkter i kommissoriet har Forfatterforeningen følgende overordnede bemærkninger:

- Forfatterforeningen har konsekvent modsat sig, at man specielt kunne overveje en ændring af biblioteksafgiften for oversættere. Oversætternes biblioteksafgift beregnes efter princippet om kun en trediedel pointsværdi i forhold til dansk-skrevet litteratur, og oversætternes andel af den samlede biblioteksafgift har ligget på nogenlunde uændret niveau, siden oversætterne midt i 1990'erne efter en indkøringsperiode kom fuldt med i ordningen.
- Efterlevende ægtefæller og børn under 18 år modtager i dag bibliotekspenge med 50% reduktion. Mange forfattere, oversættere og illustratører har ikke økonomi til pensionsordninger, og ordningen for efterlevende betyder en vis social sikring af familien. Derfor har Forfatterforeningen lagt vægt på, at ordningen fortsat vil gælde for alle, som i dag er tilmeldt biblioteksafgiften.

Ændringerne på arbejdsmarkedet, der blandt andet har betydet, at der i langt færre parforhold er en eneforsøger, medfører dog, at der ikke er samme argumenter som tidligere for en sådan økonomisk sikring. Foreningen har derfor accepteret, at ordningen ikke vil være gældende for nye tilmeldte.

- Forfatterforeningen har lagt vægt på, at bøger i klassesæt udlånes som biblioteksbøger og har ikke ønsket at acceptere en aftrapning af pointtildeling til disse fag- og skønlitterære bøger, som går ud over, hvad der blev aftalt i 1998. Det skal hertil føjes, at Amtscentrene har et stort udlån af klassesæt til skolerne, grundet skolernes faldende bogkøb, og disse klassesæt betales der ikke biblioteksafgift af.
- Foreningen er gået positivt ind i drøftelser om ændringer primært vedrørende meget vanskeligt administrerbare regler om årbøger, biblioteksafgift til redaktører m.fl.
- I betragtning af, at der med finansloven for 2002 er indført en undergrænse som ikke er en bagatelgrænse, har Forfatterforeningen fundet det rimeligt, at der også sker en ændring, som medfører en yderligere graduering af biblioteksafgiftens "overgrænse".

Fase 2

En række spørgsmål skal eventuelt drøftes yderligere i en fase 2. Det er Forfatterforeningens udgangspunkt, at man gerne vil drøfte en række af de her nævnte større litteraturpolitiske spørgsmål. Forfatterforeningene har i denne redegørelse selv nævnt en række årsager til at der er behov for en fornyelse og dynamisering af litteraturpolitikken som rækker langt ud over biblioteksafgiften. Samtidig vil det være fornuftigt nærmere at følge og analysere udviklingen i det øvrige EU, og herunder tolkningen af EU-direktivets principper om ret til kompensation til udlån og den internationale tænkning om ophavsrets-baseret kompensation. Problemkataloget nævner desuden andre spørgsmål vedrørende forfatternes arbejdsvilkår og herunder spørgsmål om social sikring, forsikringsdækning mv. Det er dog samtidig Forfatterforeningens udgangspunkt at biblioteksafgiften fortsat skal være en afgift, som fordeles til de individuelle rettighedshavere efter objektive kriterier på grundlag af det princip, at alle forfattere, oversættere og illustratører, som kompensation for at værkerne stilles til rådighed for udlån, har ret til et vederlag. Det er således også Forfatterforeningens ønske at alle danske biblioteker omfattes af ordningen.

Knud Vilby
Formand

Dansk Forfatterforening består af 5 faggrupper: Forfattere af skønlitteratur for voksne ca. 380, forfattere af skønlitteratur for børn og voksne ca. 400, lyrikere ca. 190, oversættere ca. 200 og forfattere af faglitteratur ca. 440. Derudover er der flere interessegrupper, blandt andet for illustratører ca. 110 og for oversættere til fremmedsprog ca. 30. Nogle er medlem af flere faggrupper. Dansk Forfatterforening har i alt ca. 1420 medlemmer.

Danske skønlitterære Forfattere

Afgift eller almisse?

DsF vender sig kraftigt mod det øvrige udvalgs ønske om at ændre biblioteksafgiften radikalt ved at indføre et nyt princip, nemlig en puljeordning uden for afgiften, der skal uddeles som legater og ansøges. DsF mener, at det er af største betydning for dansk kultur og danske forfattere inden for alle genrer, at biblioteksafgiften vedbliver at blive uddelt efter objektive kriterier som afgift og vederlag.

I rapporten lægges der op til, at det øvrige udvalgs ønske om en omfordeling kun skal være første fase i en større ændring af ikke kun biblioteksafgiften, men hele litteraturområdet, hvor anden fase, evt. ledet af Litteraturrådet, skal gå i gang, umiddelbart efter biblioteksafgiftslovens vedtagelse. Kulturministeriets repræsentanter har i rapporten således tilkendegivet, at det kunne være en mulighed, at biblioteksafgiften i langt højere grad ændres til en støtteordning, hvor en endnu større procentdel af afgiften indgår i en legatpuljeordning under Litteraturrådet eller Statens Kunstfond, mens den resterende del af biblioteksafgiften gøres til en ophavsretslig ordning.

DsF er gået ind i arbejdet i biblioteksudvalget med en viden om, at kulturministeren har ønsket en omlægning af biblioteksafgiften og en skærpelse af det kulturelle fokus. DsF ønsker at forstærke dette fokus ved at samle biblioteksafgiften om forfatterne inden for alle genrer, nemlig skønlitteratur for børn og voksne og faglitteratur for børn og voksne, samt skabende kunstnere inden for andre kunstarter som f.eks. illustratører og komponister. I årenes løb er et utal af sekundære afgiftsmodtagere og oversættere blevet indført i ordningen, og biblioteksafgiften har mistet sit oprindelige sigte, idet midlerne er blevet kanaliseret i stadig flere retninger. *DsF mener, at udvalgets kommissorium klart lægger op til en omfordeling af biblioteksafgiften mellem primære og sekundære afgiftsmodtagere.*

1. Udvalget skal komme med forslag til ændringer, som kan sikre at en større del af biblioteksafgiften går til de forfattere m.fl. som har størst betydning for dansk litteratur

For at skærpe det kulturelle fokus foreslår DsF, at de penge, der frigøres ved at sætte bundgrænsen ved 1.535 kr. og at gøre knækket på overgrænsen skarpere, sammen med andre besparelser skal være med til at dække den stigning i point til skønlitteraturen for børn og voksne, som DsF foreslår - eller at pengene skal blive i biblioteksafgiften til gavn for samtlige modtagere, hvis skønlitteraturen og hermed biblioteksafgiften tildeles en ekstrabevilling.

DsF finder det direkte uansvarligt at fremsætte forslag til en puljeordning efter ansøgning uden først at finde svar på følgende spørgsmål:

- Hvem skal betale for den omfattende administration af de ca. 10 mio. kr., der overføres til puljeordningen? Man må være klar over, at en betragtelig del af afgiftsmodtagerne vil søge.
- Hvor mange skal der ansættes til at administrere mængden af ansøgninger? Det vil kræve mange udvalg med kompetente specialister - ikke mindst inden for faglitteraturens område. Skal medlemmerne af disse fagudvalg aflønnes?
- Hvilke kriterier skal legaterne uddeles efter?

Udgangspunktet for kommissoriet er, at der skal ske en administrativ forenkling.

DsF mener ikke, at det er til gavn for forfatterne, at der kommer flere dørvogtere eller smagsdommere, eller at fedtlaget vokser. Kulturministeren har givet udtryk for et ønske om at fjerne fedtlaget og skabe bedre økonomiske forhold for de skabende kunstnere, hvilket ikke sker ved at beskære forfatternes eneste sikre indtægt gennem at omdanne en del af biblioteksafgiften til en pulje, der gør forfatterne mere afhængige af statslige støtteordninger.

DsF finder det betænkeligt, at man først fra Kulturministeriets side fjerner Kulturministeriets Udviklingsfond på 23 mio. kr. og De 2-årige Iværksætterydelser på 14 mio. kr. under Statens Kunstfond, hvis opgave det især var at støtte det såkaldte vækstlag, hvorefter flertallet i biblioteksudvalget foreslår at finde penge til de samme ordninger ved at overføre midler fra biblioteksafgiften til en pulje under Litteraturrådet eller Statens Kunstfond. Det betyder, at afgiftsmodtagerne ikke kun skal bære de besparelser, som er påført afgiften direkte, men også besparelser på andre litterære områder. Herudover har kulturministeriet foretaget store beskæringer af biblioteksafgiften i 2002 og planlagt yderligere beskæringer.

Hvis en del af afgiften på denne måde lægges ind under Litteraturrådet eller Statens Kunstfond som legater, der skal søges, brydes det objektive kriterium for tildeling af afgift. En sådan legatpulje kan ikke længere siges at være en biblioteksafgift, idet en subjektiv vurdering træder i stedet. Lovens oprindelige hensigt med betaling for brug af forfatternes bøger vil antage karakter af noget, der minder om almisse. Ifølge DsF er dette forslag fra det øvrige udvalg tillige et brud på kommissoriet, som alene handler om biblioteksafgiften, ikke om en samlet litteraturordning.

DsF mener desuden, at pengene i en sådan pulje vil være langt mere sårbare over for beskæringer - også selv om de stadig kaldes bibliotekspenge.

Grundlæggende mener DsF ikke, at man kan overføre biblioteksafgift til hverken Statens Kunstfond eller Litteraturrådet, idet deres puljer er støtteordninger, mens biblioteksafgiften har hævde for at være en afgift og først fik navnet kulturstøtteordning i 1991 af hensyn til EU.

Et af argumenterne for at følge det øvrige udvalgs forslag om at oprette en pulje under Litteraturrådet har været at støtte det såkaldte "vækstlag".

DsF gør opmærksom på, at der er en grund til, at det såkaldte vækstlag ikke modtager større beløb i biblioteksafgift, idet forfatterne herfra typisk er forfattere, der ikke har udgivet, debutanter eller forfattere, som kun har udgivet få bøger. DsF ønsker at støtte vækstlaget, men ikke på bekostning af biblioteksafgiftsmodtagerne, og foreningen vil gerne arbejde for en øget

indsats for denne gruppe forfattere f.eks. ved øgede bevillinger til Statens Kunstfond eller Litteraturrådet, hvor man tildeler legater efter subjektive kriterier.

Administrationen af den legatpulje, som det øvrige udvalg foreslår oprettet, skal muligvis ske under Statens Kunstfond, hvilket vil kræve en lovændring, hvis fagbogsforfattere o.a. skal kunne ansøge om puljen.

DsF er bekymret for den litterære del af Statens Kunstfonds videre skæbne, hvis der åbnes op for, at fagbogsforfattere kan ansøge om legater i en bibliotekspulje under Kunstfonden. Statens Kunstfond er udelukkende en kunststøtteordning, som fagbogsforfatterne ikke falder ind under. De har desuden egne støtteordninger, bl.a. til forskning. DsF frygter, at den ovenstående ændring vil kunne blive en "trojansk hest", som med tiden vil gøre det muligt for fagbogsforfatterne også at søge om den egentlige Kunstfonds legatmidler. Det vil betyde en alvorlig forringelse for de skønlitterære voksen- og børnebogsforfattere og oversættere, idet der i forvejen er et stort antal kvalificerede ansøgere til de begrænsede midler.

2. Udvalget skal overveje niveauet for en bundgrænse

DsF har kun med beklagelse accepteret en bundgrænse på 5.000 kr. for 2002 for at "sikre at de vigtigste modtagergrupper ikke får nedsat deres bibliotekspenge". DsF mener ikke, at ordningen har vist sig at fungere efter hensigten. Derudover har ansøgningskriterierne til støttepuljen været alt for restriktive, f.eks. kravet om at ansøgerne skal have udgivet en bog senest i 1999. Også ældre forfattere, som ikke er så produktive længere, er kommet i klemme.

For DsF har to elementer været afgørende for fastsættelsen af en bundgrænse:

- at der skabes ro omkring bundgrænsen
- at bibliotekspengene samles hos dem, der forsøger at leve af eller lever af at skrive bøger, således at det kulturelle fokus styrkes. Blot fra 2001 til 2002 kom der således ca. 1000 nye afgiftsmodtagere.

I biblioteksafgiftsloven af 1991 blev bundgrænsen fastsat til 1.200 kr. - et beløb, som ikke gav anledning til problemer. Efter en satsregulering vil dette beløb i 2002 svare til 1.535 kr.

DsF er enig med det øvrige udvalg i, at bundgrænsen bør fastsættes til dette beløb.

Principielt mener DsF ikke, at der skal være en overgrænse for, hvor meget forfattere kan opnå i biblioteksafgift. Af hensyn til kommissoriet og for ikke at risikere, at der sættes et fast loft, f.eks. på 300.000 kr., har DsF accepteret at se på overgrænsen og tilslutter sig det øvrige udvalg ved fastsættelsen af en ny overgrænse, således at:

- beløb indtil 300.000 kr. udbetales uden reduktion
- fra 300.000 kr. til 400.000 kr. udbetales halvdelen
- af beløb over 400.000 kr. udbetales en tredjedel.

3. Udvalget skal overveje ændring af biblioteksafgiften til oversættere

For at oversætterne kunne komme med i biblioteksafgiftsordningen i 1991 krævedes det, at ordningen blev lavet om til en kulturstøtteordning. I modsætning til forfatterne, lider oversætterne ikke noget salgsmæssigt tab ved, at de bøger, de oversætter, står på bibliotekerne, idet de ikke modtager royalty, men kontraktligt honorar, og der er ifølge Den Danske Forlæggerforening heller ingen tegn på, at de vil komme til det i fremtiden. Der er således ikke tale om, at oversætterne modtager en egentlig kompensation. Biblioteksafgiften til oversætterne er udelukkende en kulturstøtte.

I 1991, da oversætterne kom med i biblioteksafgiftsordningen, var forudsætningen, at afgiften skulle tilføres midler, der svarede til oversætternes andel, men det er aldrig sket. Oversætterne havde ca. 2,4 mio. kr. med fra rådighedsbeløbet, og biblioteksafgiften blev tilført ca. 7,5 mio. kr., i alt ca. 9.900.000 kr. I 2002 er oversætternes andel steget til ca. 29,7 mio. kr, mens en satsregulering i 2002 af de 9.900.000 kr. kun ville svare til 11.655.000 kr.

Det betyder, at oversætterne får næsten tre gange så meget i afgift, som de bragte med til puljen, penge, som går fra forfatterne.

Med beskæringer og tilførte midler har biblioteksafgiften fra 1991-2002 udviklet sig harmonisk i forhold til løn- og pristalsreguleringen. På trods af dette er den procentmæssige andel, som oversætterne modtager af afgiften, konstant stigende. De første fem år, de var med i ordningen, kan ikke bruges statistisk, da det dækker den tidligere nævnte overgangsperiode, men

- i 1998 får oversætterne 16,463 % af afgiften
- i 1999 17,073 %
- i 2000 17,764 %
- i 2001 17,882 %
- i 2002 19,312 % (med bundgrænse på 5.000 kr.)

Oversætterne kan oversætte flere bøger om året, mens forfatterne normalt bruger flere år på at skrive en bog. Intet tyder derfor på, at oversætternes andel vil blive mindre i fremtiden, tværtimod vil den fortsat vokse, og det betyder at forfatternes andel langsomt formindskes.

DsF foreslår, at der oprettes et rådighedsbeløb til oversætterne under Litteraturrådet, som svarer til det, som reelt tilførtes ordningen i 1991, plus det som oversætterne selv havde med til ordningen, omregnet til 2002-tal.

4. Udvalget skal komme med forslag til en aftrapning af støtten til de efterlevende

DsF har store betænkeligheder ved at indføre ændringer på dette område. Alligevel har foreningen i sit interne biblioteksudvalg besluttet at tilslutte sig det øvrige udvalgs forslag for ikke at risikere en politisk løsning, hvor afgiften til de efterlevende afskaffes med øjeblikkelig virkning. Det er DsF's vurdering, at den foreslåede løsning er den mest retfærdige.

5. Udvalget skal vurdere behovet for en ændring af reglerne for afgift til classesæt o.lign.

DsF gør opmærksom på, at da den oprindelige biblioteksafgiftslov blev vedtaget i 1946, havde ingen forestillet sig, at skolebibliotekerne ville vokse så eksplosivt, som det er tilfældet. Herved er der sket en skævvridning af afgiften til fordel for classesæt. Efter indførelsen af edb har skolebibliotekerne samtidig af tekniske grunde haft svært ved at adskille taskebøger, som ikke udløser biblioteksafgift, fra de afgiftsberettigede bøger på skolebiblioteket. For at rette op på disse skævheder foreslår DsF, at den nuværende ordning, hvor de første 15 eksemplarer i et classesæt udløser fuld afgift, mens resten herefter kun udløser en tredjedel, ændres til, at de første 5 eksemplarer udløser fuld afgift, mens resten herefter udløser en tredjedel.

6. Udvalget skal vurdere behovet for at ændring af reglerne for årbøger

DsF mener, at fjernelsen af afgiften til denne gruppe modtagere er en styrkelse af biblioteksafgiftsordningens kulturelle fokus på de primære forfattere.

Et hovedargument for at ændre afgiften på dette område er administrativ forenkling. Dette giver imidlertid ingen mening, hvis der samtidig oprettes en ressourcekrævende administration under Litteraturrådet eller Statens Kunstfond med en legatpulje, som skal ansøges.

7. Udvalget skal vurdere ordningen med ydelse af biblioteksafgift til redaktører m.fl.

DsF mener, at fjernelsen af afgiften til denne gruppe modtagere er en styrkelse af biblioteksafgiftsordningens kulturelle fokus på de primære forfattere.

Også på dette område er administrativ forenkling et hovedargument for at ændre afgiften. Igen giver dette ingen mening, hvis der samtidig oprettes en ressourcekrævende administration under Litteraturrådet eller Statens Kunstfond med en legatpulje, som skal ansøges.

8. Udvalget skal overveje ændringer i pointfordelingen

En af DsF's vigtige grunde til at gå med i det foreliggende udvalgsarbejde har været at medvirke til at skærpe ordningens kulturelle fokus og hermed at kæmpe for at sikre, at de skønlitterære forfattere fremover undgår at få nedsat deres bibliotekspenge som følge af besparelser.

I Udvalget står DsF alene med ønsket om at styrke den skønlitterære børnelitteraturs andel af afgiften.

DsF har under forhandlingerne oprindeligt foreslået en stigning til voksenskønlitteraturen til 2 point og en tilsvarende procentvis stigning til børneskønlitteraturen.

DsF accepterer imidlertid det øvrige udvalgs anbefaling om, at pointtildelingen for skønlitteraturen for voksne øges fra 1,35 point pr. side til 1,7 point. Derudover foreslår DsF, at pointtildelingen til skønlitteraturen til børn øges fra 1 point til 1,25 point.

DsF henviser til Notat fra Kulturministeriet af d. 15. februar 2002, hvor ønsket om specielt at støtte skønlitteraturen til at opnå en større del af biblioteksafgiften fremsættes. Heri står bl.a.: "Skønlitteraturen er et meget væsentligt element i dansk kunst og kultur. Især i et så lille sprogområde som det danske er det meget vigtigt at støtte denne del af litteraturen, som er en vigtig del af grundlaget for dansk sprog og identitet. Dertil kommer, at netop de skønlitterære med ret få undtagelser har ret dårlige indtjeningsmuligheder, mens en stor del af de faglitterære forfattere udøver deres faglitterære virksomhed som led i en lønnet ansættelse som forsker, underviser, journalist eller lignende."

I notatet henvises også til Kulturudvalgets betænkning af 09.12.98 over lovforslaget (L 62), og heri står bl.a.: "Mindretallet [Venstres, Det konservative Folkepartis og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget] er af den opfattelse, at vægtningen for skønlitterære værker bør øges med mere end den ændring på 0,35 point pr. side, som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at kulturministeren vil foretage. Medlemmerne var: Ester Larsen (V), Kim Andersen (V), Kristian Jensen (V), Jens Rohde (V), Brian Mikkelsen (KF) og Tove Videbæk (KRF)".

Man må også tage i betragtning, at de skønlitterære forfattere i forhold til fagbogsforfatterne er forfordelt, idet bibliotekarerne under deres bogvalg er langt mere kritiske over for skønlitterære bøgers kvalitet end over for de faglitteræres, hvilket også er fremført af Biblioteksstyrelsen. En fagbog indkøbes således, også selv om kvaliteten ikke berettiger til det, hvis biblioteket ikke har noget om dette område. En fagbog vil også typisk blive stående på hylderne, selv om dens oplysninger er forældede, indtil - og hvis - der kommer en ny bog om emnet.

9. Udvalget skal tage stilling til, om der i den gældende ordning er behov for andre ændringer, som kan bidrage til, at ordningen i højere grad opfylder sit formål eller gøres lettere at administrere.

Her henvises til pkt. 2, 6 og 7 og til DsF's mindretalsudtalelser under pkt. 1, 3, 5 og 8.

10. Udvalget skal belyse fordele og ulemper ved en biblioteksafgiftsordning, der er en kunststøtteordning, sammenholdt med fordele og ulemper ved en rettighedsbaseret ordning. Denne problematik skal søges belyst ved eksempler fra andre europæiske lande.

Det øvrige udvalg har foreslået, at de penge - ca. 10 mio. kr. - der frigøres ved at sætte bundgrænsen ved 1.535 kr. og at sænke loftet eller overgrænsen yderligere, skal overflyttes som en støtteordning under Litteraturrådet eller Statens Kunstfond, således at pengene løsriveres fra biblioteksafgiften og skal ansøges.

DsF ser forslaget som ødelæggende for biblioteksafgiften og for de danske forfattere og mener, at forslaget er direkte i modstrid med Udvalgets kommissorium. Der lægges desuden op til, at omfordelingen kun er første fase. Under anden fase, evt. ledet af Litteraturrådet, har kulturministeriet henledt opmærksomheden på muligheden for en langt mere radikal omlægning, hvor en langt større del af biblioteksafgiften tages ud og overføres til Litteraturrådet eller Statens Kunstfond som en pulje med legater, der skal søges, mens den resterende biblioteksafgift foreslås gjort til en ophavsretslig ordning.

Omkring 1991 ønskede kulturministeriet, at biblioteksafgiften skulle ændres fra at være et vederlag til en kulturstøtteordning, officielt for at sikre de danske forfattere i forhold til EU, og det var forudsætningen for at få oversætterne med i ordningen. Året efter vedtog EU, at der skulle udbetales vederlag for de bøger, som medlemslandenes forfattere har stående på deres nationale biblioteker - i direkte modstrid med kulturministeriets udsagn året før.

Som kulturstøtteordning har biblioteksafgiften vist sig at være skrøbelig, idet alle kulturministre siden Jytte Hilden har forsøgt at beskære den eller har beskåret den (som det skete i 2002) og således gjort ønsket om at sikre de danske forfattere til skamme. At det er lykkedes at redde afgiften fra at blive beskåret flere gange skyldes, at der stadig er hævde for at betragte den som en afgift. Ved at overføre ca. 10 mio. kr. fra afgiften til en ren kulturstøtteordning under Litteraturrådet eller Kunstfonden mener DsF, at pengene vil være endnu mere skrøbelige over for beskæringer. At fratage biblioteksafgiften sin status som afgift svarer til at gøre den til en almisse.

Kriterierne for at kunne ansøge om midler i den pulje, som blev oprettet som kompensation for de forfattere, som faldt under bundgrænsen i 2002, afslører et problem for forfatterne, som vil kunne blive langt større, hvis midler fra biblioteksafgiften overføres som en pulje under Statens Kunstfond eller Litteraturrådet. Et af kriterierne for forfatterne under bundgrænsen var, at vedkommende skulle have skrevet en bog senest i 1999. Sådanne "produktionsfremmende" krav er samtidig kvalitetsfjendtlige krav. Fordelen ved biblioteksafgiften er netop, at den giver en forfatter en sikker, fast indtægt af vedkommendes bøger, som gør det muligt at fordybe sig i den kunstneriske proces og lade den tage den nødvendige tid. *Hvis en større andel af biblioteksafgiften overføres som en pulje under Litteraturrådet eller Statens Kunstfond, vil en stor del af de forfattere, som under den nuværende ordning er i stand til at klare sig selv, miste denne mulighed. Herefter vil de blive tvunget ind i en proces med at ansøge om legater og tvungne frister for produktion, som fastlægges i en puljeordning under Litteraturrådet eller Statens Kunstfond. Resultatet er, at*

forfatterne bliver langt mere økonomisk afhængige af staten, og at kulturministeriet i langt større grad end det nu er tilfældet vil kunne styre forfatternes produktion.

Kulturministeriet har gjort opmærksom på, at den biblioteksafgift, som måtte være tilbage, kunne gøres til en ophavsretsbaseeret ordning.

Dette vil medføre følgende:

- at hele den oversatte litteratur skal honoreres med både de nuværende oversætteres 1/3 andel og originalforfatterens krav
- at den nuværende pointfordeling bliver vanskelig at opretholde, da ordningen vil bero på forhandlinger med organisationer i hele verden
- at der skal betales fuld afgift til arvinger efter alle forfattere, der er døde inden for de sidste 70 år. Arvinger skal forstås i videste forstand, også som grandnevøer og Kattens Værn. Dette gælder også i hele verden.

Forhandlingsretten, som indebærer at forfatterne kan nægte at lade deres bøger udlåne på bibliotekerne, og som kunne være en positiv effekt af en ophavsretsbaseeret biblioteksafgift, bliver uden betydning, fordi der knapt nok vil være nogen biblioteksafgift tilbage at forhandle om for de danske forfattere. Hvis afgiften beskæres som ovenfor beskrevet, mener DsF, at der vil være stor sandsynlighed for, at forfattere til forfatterskaber, som sælger, fremover vil nægte at lade deres bøger udlåne på bibliotekerne, fordi kompensationen vil være for ringe. Dette vil igen have stor betydning for bibliotekerne og den frie adgang til information og hele videreudviklingen af det moderne samfund.

I Biblioteksstyrelsens publikation "Femøren der voksede" står der på s. 40-41: "Ophavsret har der aldrig været tale om, selvom et flertal af politiske partier, bl.a. ved lovrevisionen i 1986 gav udtryk for, at man så en ophavsretslig ordning som en mulig fremtidig løsning på nogle af de problemer, der er forbundet med afgiftsordningen. Men samtidig udtrykte de forståelse for kulturministerens begrundelse for ikke at fremlægge et ophavsretsbaseeret lovforslag: de økonomiske konsekvenser forekom uoverskuelige i en situation, hvor den kraftige vækst i biblioteksafgiften over en forholdsvis kort årrække i forvejen skabte store styringsmæssige og økonomiske problemer for staten.

Året før havde et mindretal (bl.a. Kulturministeriets og bibliotekernes repræsentanter) i ophavsretsudvalgets delbetænkning om biblioteksafgift erklæret sig enig i, at et ophavsretsligt vederlag kunne bidrage til at afhjælpe en række principielle mangler ved afgiftsordningen. Man kunne imidlertid ikke gå ind for et system, der ville give rettighedshaverne mulighed for at forbyde, at deres værker udlånes gennem bibliotekerne. Endvidere syntes de administrative, økonomiske og andre konsekvenser af flertallets forslag uoverskuelige.

(...)

Samtidig har afgiftens 50-årige praksis skabt en præcedens, som det kan være vanskeligt at vikle sig ud af. En omlægning af afgiften til ophavsretslig afgift kan indebære sådanne økonomiske konsekvenser af både positiv og negativ karakter for ophavsmændene, at det kan være vanskeligt at overskue og leve med dem."

Også i denne sammenhæng frygter DsF for den videre skæbne for den litterære del af Statens Kunstfond. Den pulje, som det øvrige udvalg ønsker at oprette, under Kunstfonden eller

Litteraturrådet, er allerede større end Kunstfondens nuværende midler, og hvis man ønsker at overflytte endnu flere midler til en såkaldt biblioteksafgift under Litteraturrådet eller Statens Kunstfond, vil det yderligere forstærke det uheldige i, at der opbygges to konkurrerende puljer. DsF finder det ikke sandsynligt, at Kulturministeriet på længere sigt vil operere med to puljer med det samme sigte, og foreningen er bange for, at det i løbet af nogle år vil kunne betyde nedlæggelsen af den litterære del af Statens Kunstfond.

Sammenfattende mener DsF hverken, at biblioteksafgiften skal være en kulturstøtteordning eller en ophavsretslig ordning, men en vederlagsordning. En ikke-ophavsretslig betaling for offentligt udlån af vores bøger. Sådan som betegnelsen lød ved lovens indførelse i 1946 og frem til 1991, hvor den blev ændret til kulturstøtte.

Afsluttende overvejelser

DsF foreslår som en forlængelse af udvalgets kommissorium, at biblioteksafgiftsordningen en gang for alle opdeles i tre puljer med vandtætte skotter mellem hver pulje, således at der oprettes:

- en for skønlitteratur for børn og voksne inden for selve afgiften
- en for faglitteratur for børn og voksne inden for selve afgiften
- og et rådighedsbeløb under Litteraturrådet for oversættere

Inden for hver pulje vil henholdsvis forfattere og oversættere kunne forhandle på egne vegne i forhold til de specielle produktionsforhold og økonomiske vilkår, som kendetegner deres område.

Set i forhold til kommissoriets ønske om en administrativ forenkling, er denne opdeling en simpel og effektiv løsning. Samtidig vil det være muligt fremover at undgå de gentagne stridigheder om biblioteksafgiften og skabe ro omkring den til gavn for afgiftsmodtagerne.

Nedskæringer

Under mødet d. 5. marts 2002 om biblioteksafgiften mellem kulturministeren og de to forfatterforeninger, lovende kulturminister Brian Mikkelsen, at han, hvis Udvalget blev enige om det, ville forsøge at fjerne nogle af besparelserne på biblioteksafgiften for 2003. DsF fastholder, at foreningen ikke mener, at biblioteksafgiften bør beskæres.

Problemkatalog

a. Amtscentraler.

DsF mener ikke, at Amtscentraler bør tages med i biblioteksafgiftsordningen, da det vil være endnu en måde at defokusere ordningens kulturelle fokus på.

Ifølge Lov Nr. 471 af 10/06/1997 om centre for undervisningsmidler er der heller ikke tale om offentligt udlån til private, idet centrene for undervisningsmidler skal "omfatte en samling af undervisningsmidler beregnet til udlån til undervisningsinstitutionerne i amtet".

b. Problemkataloget og anden fase.

Problemkataloget er tæt forbundet med den tidligere omtalte anden fase, som evt. skal ledes af Litteraturrådet, og de problemer, som ligger heri.

DsF finder det nødvendigt at deltage i de fremtidige forhandlinger om biblioteksafgift og den samlede litteraturordning, men mener som tidligere fastslået, at man ikke kan sammenblende biblioteksafgiften med litteraturstøtteordninger, idet der er tale om to adskilte systemer med hver deres kriterier, biblioteksafgiften med objektive kriterier, og de øvrige litteraturstøtteordninger med subjektive kriterier.

Problemkataloget omhandler emner, som går ud over biblioteksafgiften, og det er vigtigt for DsF, at disse problemer løses på måder og gennem midler, som ikke forringer biblioteksafgiften for de danske forfattere.

Forholdet til EU bør afklares i EU-regi. En såkaldt fremtidssikring af biblioteksafgiften ved at gøre den til en ophavsrets-baseret ordning må nærmere betragtes som et forsøg på at styre fremtiden i en bestemt retning. At Danmark f.eks. skulle blive tvunget til at betale afgift til forfattere fra store medlemslande som England og Tyskland, uden at Danmark til gengæld modtog afgift fra disse lande, og uden at der blev aftalt en form for kompensation med udgangspunkt i, at Danmark er et lille sprogområde, virker usandsynligt.

Peter Legård Nielsen
Formand

Litteraturrådet

Litteraturrådets grundlag for deltagelse i Udvalget om Biblioteksafgift

Litteraturrådet besluttede at følge Kulturministeriets opfordring til at indtræde i Udvalget om Biblioteksafgiften i maj 2002. Rådets beslutning blev taget i lyset af Finansloven for 2002, som indebar store nedskæringer på hele kulturområdet, herunder også på Bibliotekspengene. Litteraturrådet har forholdt sig yderst kritisk til disse nedskæringer og har kraftigt advaret ministeren om de skadelige konsekvenser af disse tiltag. I forbindelse med regeringens ønsker om ændring af kulturstøtten – herunder bibliotekspengene – bliver omprioriteringer vanskeliggjort yderligere af nedskæringer, og Litteraturrådet har derfor opfordret til en revurdering af bevillingsrammen ved en eventuel ændring af Bibliotekspengenes fordeling.

Det er et vigtigt udgangspunkt for Litteraturrådets holdninger til biblioteksafgiften, at den, som anført i kommissoriet for Udvalget om Biblioteksafgiften, både skal være samfundets anerkendelse af, at værker stilles til rådighed for offentligheden, og at den som en kulturstøtteordning skal fremme dansk litteratur.

Forårets og sommerens debat har imidlertid vist, at der i offentligheden, og også blandt forfatterne, hersker megen usikkerhed om, hvorvidt ordningen er en kulturstøtteordning eller en afgiftsordning. Mange forfattere har argumenteret for, at der var tale om en betaling for at have bøger stående til udlån på bibliotekerne. I diskussionen tilkendegav forskellige forfattere tillige, at de ikke ønskede at modtage støtte, men vederlag for deres bidrag til bibliotekernes bogbestand. Diskussionen blev yderligere kompliceret af, at det netop er ordningens lovbeskrevne status som kulturstøtteordning, der muliggør, at bibliotekspengene fortrinsvis uddeles til danske forfattere.

I betragtning af hvor svært det er for offentligheden og for mange modtagere at begribe det nuværende system, og hvor mange misforståelser, det er ophav til, har Litteraturrådet som udgangspunkt for arbejdet efterlyst en begrebslig afklaring. Ordninger fungerer bedst, hvis de er enkle og lette at forklare, både for modtagerne, det politiske system og for en større offentlighed.

Litteraturrådets anbefaling til Udvalget har været, at de politiske beslutningstagere bør give parterne muligheder for en åben og grundig diskussion, så der bliver skabt en ordning, der har bred tilslutning og som er let at forstå og formidle. Diskussionerne i Udvalget har vist, at det kræver en langt mere grundig undersøgelse at tilvejebringe en sådan ordning, end det har været muligt under den foreliggende tidsfrist. Litteraturrådet tilslutter sig anbefalingen af, at dette arbejde fortsætter i en fase to.

Litteraturrådet har endvidere i diskussionerne af afgift/støtte problematikken understreget betydningen af nøje at følge den internationale udvikling og søge indflydelse på den.

Litteraturrådet kan ikke anbefale, at der etableres en pulje af midler til biblioteksafgift, og at denne pulje uddeles efter ansøgning. Litteraturrådet anbefaler, at de midler, der tilvejebringes ved de foreslåede over- og undergrænser, indgår i den endelige fordeling af biblioteksafgiften.

Litteraturrådet kan derfor ikke anbefale den af flertallet fremsatte samlede løsning, men kan tilslutte sig, at pointtallet for skønlitterære forfattere øges til 1,7, såfremt midlerne tilvejebringes ved en forøgelse af bevillingen.

Såfremt forslaget om at lade de midler, der tilvejebringes ved de foreslåede over- og undergrænser, indgå i den endelige fordeling af biblioteksafgiften, medfører forskydninger mellem de enkelte modtagergrupper, mener Litteraturrådet, at disse forskydninger bør gøres til genstand for fortsat drøftelse.

Anne-Marie Mai & Marianne Kruckow, august 2002

Bilag 1

Kulturministeriets lovbekendtgørelse nr. 21 af 11. januar 2000

Bekendtgørelse af lov om biblioteksafgift

Herved bekendtgøres lov om biblioteksafgift, jf. lovbekendtgørelse nr. 134 af 10. marts 1999, med de ændringer, der følger af § 1, nr. 1-3 og 5, i lov nr. 1021 af 23. december 1998. (De ændringer, der følger af § 1, nr. 1-3 og 5, i lov nr. 1021 af 23. december 1998, er som følge af lovens ikrafttrædelsesbestemmelse ikke indarbejdet i lovbekendtgørelse nr. 134 af 10. marts 1999).

§ 1. På finansloven opføres årligt en bevilling til biblioteksafgift, som fordeles efter reglerne i denne lov som støtte til forfattere, oversættere og andre, hvis bøger benyttes på de af loven omfattede biblioteker.

§ 2. Berettigede til at modtage afgift efter denne lov er

- 1) forfattere, hvis bøger er udgivet på dansk, medmindre der er tale om en oversættelse eller en gendigtning, genfortælling eller bearbejdelse fra fremmedsprog,
- 2) oversættere samt personer, der foretager gendigtning, genfortælling eller bearbejdelse af fremmedsprogede bøger til dansk,
- 3) illustratører, billedkunstnere, fotografer og komponister, hvis frembringelser indgår i de i nr. 1 nævnte bøger eller selvstændigt er udgivet i bogform i Danmark,
- 4) illustratører, som over for Biblioteksstyrelsen dokumenterer, at deres frembringelser særligt er udført til oversættelser, gendigtninger, genfortællinger eller bearbejdelser af fremmedsprogede værker til dansk, og
- 5) andre bidragydere til de i nr. 1 og 3 nævnte bøger, såfremt det over for Biblioteksstyrelsen dokumenteres, at der er tale om væsentlige bidrag til en titel. Dog udbetales der ikke afgift for bidrag, der er frembragt som led i et ansættelsesforhold, som omfatter redaktionelt arbejde.

Stk. 2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse for litteratur indlæst på lydbånd m.v. Kulturministeren kan fastsætte, at stk. 1 også skal finde anvendelse på digitale frembringelser, der udelukkende består af litterært materiale.

§ 3. Berettigede til at modtage biblioteksafgift, efter at en i § 2 nævnt person er afdøet ved døden, er

- 1) den efterlevende ægtefælle,
- 2) en fraskilt ægtefælle, såfremt ægteskabet har været i mindst 5 år og det ved skilsmissen er fastsat, at vedkommende har ret til underholdsbidrag,

3) en efterlevende person, som en berettiget samlevede med på dødstidspunktet, såfremt samlivet har varet mindst 5 år, og

4) børn under 18 år, såfremt den anden af forældrene er død eller ikke er berettiget.

Stk. 2. Efterlader de i § 2 nævnte personer sig flere berettigede, deles afgiftsbeløbet ligeligt mellem dem.

Stk. 3. Berettigede i medfør af stk. 1 og 2 modtager kun halv afgift i forhold til den person, der var berettiget i henhold til § 2.

§ 4. Afgiften til de berettigede efter §§ 2 og 3 fordeles på grundlag af sidetal pr. titel og antallet af udlånsenheder pr. titel, hvormed de berettigede er repræsenteret i bibliotekerne. For lydband m.v. er grundlaget indlæste minutter i stedet for sidetal.

Stk. 2. Berettigede efter § 2, stk. 1, nr. 2, modtager kun en tredjedel afgift. Berettigede efter § 2, stk. 1, nr. 5, modtager kun to tredjedele afgift.

Stk. 3. Fra og med 1999 foretages udbetaling af biblioteksafgift efter stk. 1 og 2 til en berettiget person på følgende måde:

1) Beløb indtil 300.000 kr. udbetales uden reduktion.

2) Af beløb over 300.000 kr. og indtil 400.000 kr. udbetales to tredjedele.

3) Af beløb over 400.000 kr. og indtil 500.000 kr. udbetales halvdelen.

4) Af beløb over 500.000 kr. udbetales en tredjedel.

Stk. 4. Beløbsgrænserne i stk. 3 reguleres årligt med satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent.

Stk. 5. For udlånsenheder på folkeskolens biblioteker udbetales der fuld afgift efter stk. 1 og 2 for de første 15 eksemplarer pr. titel pr. bibliotek og en tredjedel afgift for de øvrige eksemplarer pr. titel pr. bibliotek.

Stk. 6. Kulturministeren fastsætter nærmere regler om ydelse af afgift efter stk. 1. Der kan herunder fastsættes regler om, at beløb under en bestemt grænse ikke kommer til udbetaling, samt om, at særlige kategorier af de i § 2 nævnte bøger og visse bidrag til sådanne bøger ikke skal medføre afgift.

§ 5. Fordelingen af biblioteksafgiften finder sted på grundlag af indberetninger fra folkebiblioteker, folkeskolens biblioteker, og Danmarks Blindebibliotek, i det omfang disse biblioteker har deres bogbestand registreret i maskinlæsbar form og indberetningerne indeholder de nødvendige data til beregning af afgiften.

Stk. 2. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om, hvorledes bibliotekerne skal foretage indberetning.

§ 6. Administrationen af biblioteksafgiften varetages af Biblioteksstyrelsen.

Stk. 2. Klager over fordelingen af biblioteksafgift efter lovens §§ 1-5 skal for et givet finansår være indgivet til Biblioteksstyrelsen senest den 15. oktober i det pågældende år.

§ 7. Afgørelser truffet af Biblioteksstyrelsen efter § 6, stk. 2, kan indbringes for et af kulturministeren nedsat nævn, der har den endelige administrative afgørelse. Ministeren fastsætter nærmere regler for nævnets virksomhed.

§ 8. På finansloven opføres årligt et rådighedsbeløb til fordeling efter ansøgning til komponister, tekstforfattere, udøvende kunstnere og andre, hvis grammofonplader, lydbånd og andre lydbærende materialer, som er udgivet i Danmark, benyttes på bibliotekerne.

Stk. 2. Kulturministeren fastsætter nærmere regler om fordelingen af beløbet og kan herunder fastsætte, at beløbet fordeles af et udvalg, der nedsættes af ministeren, og at udvalget træffer den endelige administrative afgørelse.

§ 9. På finansloven opføres årligt et rådighedsbeløb til fordeling efter ansøgning til billedkunstnere, der er repræsenteret i bibliotekerne med originalkunst eller diasserier, grafik, fotografier og plakater, som er udgivet i Danmark.

Stk. 2. Kulturministeren fastsætter nærmere regler om fordelingen af beløbet og kan herunder fastsætte, at beløbet fordeles af et udvalg, der nedsættes af ministeren, og at udvalget træffer den endelige administrative afgørelse.

§ 10. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om lovens anvendelse i forhold til andre lande.

§ 11. Loven træder i kraft den 1. januar 1992.

§ 12. Lov om biblioteksafgift, jf. lovbekendtgørelse nr. 455 af 23. juni 1989, ophæves.

§ 13. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Lov nr. 449 af 30. juni 1993 om ændring af forskellige lovbestemmelser vedrørende regulering af overførsler m.v. (Ændrede reguleringsbestemmelser), § 7, ændrede § 4, stk. 5, 2. pkt. Bestemmelsen er ophævet ved lov nr. 1206 af 27. december 1996.

Lov nr. 1206 af 27. december 1996 om ændring af lov om biblioteksafgift (Beløbsgrænser og revisionsfrist) har ophævet § 3, stk. 4, og ændret § 4 og § 11, stk. 2.

Loven indeholder følgende ikrafttrædelsesbestemmelse:

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 1997.

Lov nr. 1021 af 23. december 1998 om ændring af lov om biblioteksafgift (Gradueret skala for udbetaling af biblioteksafgift, skolebibliotekernes bestandsindberetninger m.v.) har ændret § 2, § 4 og § 5, stk. 1, samt ophævet § 11, stk. 2.

Loven indeholder følgende ikrafttrædelsesbestemmelse:

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 1999. § 1, nr. 1-3¹ og 5², træder dog først i kraft den 1. januar 2000.

Kulturministeriet, den 11. januar 2000
Elsebeth Gerner Nielsen

/K. Groos

---

¹ Vedrørende denne lovbekendtgørelses § 2, stk. 1, nr. 3-5.

² Vedrørende denne lovbekendtgørelses § 4, stk. 2, 2. pkt.

Bilag 2

Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 219 af 29. marts 2000

Bekendtgørelse om biblioteksafgift

I medfør af § 4, stk. 6, § 5, stk. 2, § 7, § 8, stk. 2, og § 9, stk. 2, i lov om biblioteksafgift, jf. lovbekendtgørelse nr. 21 af 11. januar 2000, fastsættes:

Personer, som kan modtage biblioteksafgift

§ 1. Berettigede til at modtage afgift efter biblioteksafgiftslovens § 2 er

- 1) forfattere, hvis bøger er udgivet på dansk, medmindre der er tale om en oversættelse eller en gendigtning, genfortælling eller bearbejdelse fra fremmedsprog,
- 2) oversættere samt personer, der foretager gendigtning, genfortælling eller bearbejdelse af fremmedsprogede bøger til dansk,
- 3) illustratører, billedkunstnere, fotografer og komponister, hvis frembringelser indgår i de i nr. 1 nævnte bøger eller selvstændigt er udgivet i bogform i Danmark,
- 4) illustratører, som over for Biblioteksstyrelsen dokumenterer, at deres frembringelser særligt er udført til oversættelser, gendigtninger, genfortællinger eller bearbejdelser af fremmedsprogede værker til dansk, og
- 5) andre bidragsydere til de i nr. 1 og 3 nævnte bøger, såfremt det over for Biblioteksstyrelsen dokumenteres, at der er tale om væsentlige bidrag til en titel. Dog udbetales der ikke afgift for bidrag, der er frembragt som led i et ansættelsesforhold, som omfatter redaktionelt arbejde.

Stk. 2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse på litteratur indlæst på lydbånd m.v.

Stk. 3. Efter lovens § 4, stk. 2, modtager de i stk. 1, nr. 2, nævnte oversættere m.v. kun en tredjedel afgift, således som det nærmere er fastsat i § 7, stk. 4, og § 14, stk. 2, og de i stk. 1, nr. 5, nævnte andre bidragsydere kun to tredjedele afgift.

Stk. 4. Personer, som har bidraget til aviser og tidsskrifter, modtager ikke afgift for deres bidrag. Det samme gælder for personer, som alene har bidraget med omslagsillustrationer, eller som har bidraget med mindre tekst- eller illustrationsbidrag i bøger.

§ 2. Berettigede til at modtage afgift, efter at en i § 1 nævnt person er afdød, er efter lovens § 3, stk. 1,

- 1) den efterlevende ægtefælle,
- 2) en fraskilt ægtefælle, såfremt ægteskabet har varet i mindst 5 år, og det ved skilsmissen er fastsat, at vedkommende har ret til underholdsbidrag,
- 3) en efterlevende person, som en berettiget samlevede med på dødstidspunktet, såfremt samlivet har varet mindst 5 år, og
- 4) børn under 18 år, såfremt den anden af forældrene er død eller ikke er berettiget.

Stk. 2. Efterlader de i § 1 nævnte personer sig flere berettigede, deles afgiftsbeløbet efter lovens § 3, stk. 2, ligeligt mellem dem.

Stk. 3. Berettigede i medfør af stk. 1 og 2 modtager kun halv afgift i forhold til den person, der var berettiget i henhold til § 1, jf. lovens § 3, stk. 3.

Tilmelding

§ 3. Det er en betingelse for udbetaling af afgift for et givet finansår, at den enkelte berettigede som anført i § 18 inden den 1. december året før foretager tilmelding på et skema, som rekvireres i Biblioteksstyrelsen, samt afgiver de til brug for beregning og udbetaling af afgiften i øvrigt nødvendige oplysninger.

Stk. 2. Yderligere oplysninger, herunder et eksemplar af en given titel, skal efter anmodning indsendes til Biblioteksstyrelsen.

Stk. 3. I tilfælde, hvor det er en betingelse for udbetaling af afgift, at der tilvejebringes særlig dokumentation, jf. § 19, stk. 1, skal dokumentationen være tilvejebragt inden den 15. oktober året før, jf. § 19, stk. 2.

Grundlaget for afgiftsbetaling

§ 4. Afgiften til de berettigede efter § 1 og § 2 fordeles efter et pointsystem på grundlag af sidetal pr. titel og antallet af udlåsenheder pr. titel, hvormed de berettigede er repræsenteret i bibliotekernes bestandsindberetninger. For lydband m.v. er grundlaget indlæste minutter i stedet for sidetal.

Udlåsenheder og sidetal/ minuttal

§ 5. Antallet af udlåsenheder fastlægges på grundlag af bestandsindberetninger fra folkebiblioteker, folkeskolens biblioteker og Danmarks Blindebibliotek, i det omfang disse biblioteker har deres bogbestand registreret i maskinlæsbar form, og indberetningerne indeholder de nødvendige data til beregning af afgiften.

Stk. 2. Indberetningerne skal for at kunne indgå i beregningsgrundlaget foreligge i en sådan elektronisk form, at de teknisk lader sig videreførarbejde i Biblioteksstyrelsen. Årbøger skal for at indgå i beregningsgrundlaget være indberettet på en sådan måde, at de enkelte årgange er udskilt fra hinanden.

Stk. 3. Biblioteksstyrelsen fastsætter nærmere retningslinier for bibliotekernes indberetninger.

Stk. 4. For udlåsenheder af en given titel på et givet skolebibliotek afskæres to tredjedele af de indberettede eksemplarer ud over 15 afrundet til hele bind, jf. lovens § 4, stk. 5.

Stk. 5. Ved en udlåsenhed forstås den mindste enhed, der af et bibliotek registreres og indberettes særskilt. Udlåsenheden for bøger er et bind, for litteratur indlæst på lydband m.v. en mappe med et eller flere lydband. Sammensatte materialer, f.eks. en bog og et band, udgør tilsammen en udlåsenhed.

§ 6. Ved fastlæggelsen af sidetal/minuttal anvendes de i Nationalbibliografien (den nationalbibliografiske database) indeholdte oplysninger.

Pointtildeling

§ 7. Bøger tildeles 1 point pr. side, dog således at

- 1) billedbøger og tegneserier tildeles 3 point pr. side,
- 2) noder (musikalier) tildeles 6 point pr. side,

- 3) lyrik (digte) tildeles 6 point pr. side, og
4) dansk/fremmedsprogs og fremmedsprogs/dansk ordbøger tildeles 1/3 point pr. side.
- Stk. 2.* Lydbøger m.v. tildeles 1/2 point pr. minut, dog således at
1) billedbøger og tegneserier tildeles 1 1/2 point pr. minut,
2) lyrik (digte) tildeles 3 point pr. minut, og
3) dansk/fremmedsprogs og fremmedsprogs/dansk ordbøger tildeles 1/6 point pr. minut.
- Stk. 3.* Uanset bestemmelsen i stk. 1 og 2 tildeles skønlitteratur for voksne, bortset fra lyrik (digte), 1,35 point pr. side, henholdsvis 0,675 point pr. minut til de primære bidragydere.
- Stk. 4.* Uanset bestemmelserne i stk. 1 og 2 tildeles oversættelser, gendigtninger, genfortællinger og bearbejdelser fra fremmedsprog 1/3 point pr. side, henholdsvis 1/6 point pr. minut. Oversættelser af lyrik (digte) tildeles dog 2 point pr. side, henholdsvis 1 point pr. minut.

§ 8. Ved billedbøger og tegneserier, jf. § 7, stk. 1 og 2, forstås bøger, som i folke- og skolebibliotekernes fælles bibliografiske database og i bibliotekernes kataloger er påført henholdsvis opstillingssignaturen »bi« og »te«.

Stk. 2. Ved noder (musikallier), jf. § 7, stk. 1, forstås bøger, som i Nationalbibliografien er registreret som noder.

Stk. 3. Ved lyrik (digte), jf. § 7, stk. 1 og 2, forstås bøger, som i Nationalbibliografien er registreret som lyrik (digte).

Stk. 4. Ved dansk/fremmedsprogs og fremmedsprogs/dansk ordbøger, jf. § 7, stk. 1 og 2, forstås bøger, som i Nationalbibliografien er registreret som ordbøger med fremmedsprog.

Stk. 5. Ved skønlitteratur, jf. § 7, stk. 3, forstås litteratur, som i Nationalbibliografien er klassificeret som skønlitteratur. Ved litteratur for voksne, jf. § 7, stk. 3, forstås titler, der af Dansk BiblioteksCenter siden 1976 er angivet som sådan i forbindelse med registreringen i Nationalbibliografien.

Stk. 6. Ved oversættelser af lyrik (digte), jf. § 7, stk. 4, 2. pkt., forstås bøger, der i Nationalbibliografien er klassificeret som oversat lyrik (digte).

Flere berettigede

§ 9. For bøger, bortset fra antologier m.v., jf. § 10, med flere afgiftsberettigede fordeles det pointtal, som en bog opnår efter § 7 på grundlag af Nationalbibliografiens oplysninger om primære og sekundære bidragydere. Biblioteksstyrelsen kan dog i særlige tilfælde efter ansøgning fravige denne opdeling i primære og sekundære bidragydere, jf. § 19, stk. 1, nr. 4, og stk. 2.

Stk. 2. Er der én primær og én sekundær bidragyder, deles pointtallet med tre fjerdedele til den primære og en fjerdedel til den sekundære bidragyder. Er der flere primære bidragydere, deles tre fjerdedele ligeligt mellem dem. Er der flere sekundære bidragydere, deles én fjerdedel ligeligt mellem dem. Er der udelukkende primære bidragydere, deles hele pointtallet ligeligt mellem dem.

Særligt om antologier m.v.

§ 10. Bestemmelserne i § 7, stk. 1-3 og 4, 2. pkt., om vægtning for særlige typer af litteratur finder ikke anvendelse ved fordeling af point til antologier, andre samlingsværker eller årbøger.

Stk. 2. Pointtallet for en antologi, et andet samlingsværk eller en årbog deles ligeligt mellem de berettigede bidragydere.

§ 11. Bidrag til leksika, sangbøger og andre bøger med et meget stort antal enkeltbidrag udløser kun biblioteksafgift til bidragydere, der er registreret i Nationalbibliografien.

§ 12. Ved antologier og andre samlingsværker, jf. § 10, forstås bøger, der i Nationalbibliografien er registreret som samlingsværker.

Stk. 2. Ved årbøger, jf. § 10, forstås bøger, der i Nationalbibliografien er registreret som årbøger.

Stk. 3. Ved leksika og sangbøger, jf. § 11, forstås bøger, der i Nationalbibliografien er registreret som henholdsvis leksika og sangbøger.

Dokumentation

§ 13. Udbetaling af afgift efter § 9 og § 10 for

- 1) bøger med mere end 3 primære eller 3 sekundære bidragydere inden for en kategori af afgiftsberettigede (forfatter, komponist, illustratør, fotograf, redaktør m.v.),
- 2) antologier,
- 3) andre samlingsværker og
- 4) årbøger

forudsætter, at den enkelte bidragyder inden for den i § 19, stk. 2, fastsatte frist har anmeldt sin medvirken til Biblioteksstyrelsen og på forlangende indsendt kopi af bogens titelblad, kolofon, indholdsfortegnelse eller anden fyldestgørende dokumentation, hvoraf det fremgår, hvem der har bidraget til bogen, og at bidragene berettiger til afgift.

Særligt om oversættelser og oversatte bidrag

§ 14. Såfremt flere personer har oversat en bog, deles pointtallet ligeligt mellem dem.

Biblioteksstyrelsen kan dog i særlige tilfælde efter ansøgning fravige denne fordeling, jf. § 19, stk. 1, nr. 6, og stk. 2.

Stk. 2. Personer, der har oversat bidrag til bøger, der ikke samlet kan betegnes som oversættelser, modtager en tredjedel af det pointtal, som ville tilkomme dem efter § 9 og § 10.

Pointværdi

§ 15. Såfremt dele af pointtallet for en bog med flere bidragydere ikke udløser afgift, indgår disse dele ikke i den samlede pointsum.

§ 16. Den samlede pointsum, som er tildelt på grundlag af bestemmelserne i §§ 4-14, sættes i forhold til bevillingen på finansloven. Biblioteksstyrelsen beregner herefter, hvilket beløb der det pågældende år skal udbetales pr. point. Den enkelte berettigede modtager afgift svarende til det antal point, som vedkommende har opnået.

Stk. 2. De i medfør af beløbsgrænserne i § 17 frigjorte midler fordeles ved nye beregninger mellem afgiftsmottagerne.

Beløbsgrænser

§ 17. Beløb under 25 kr. udbetales ikke. Det meddeles den berettigede, at beløbet er beregnet til under 25 kr.

Stk. 2. Efter lovens § 4, stk. 3, foretages udbetaling af biblioteksafgift til en berettiget person på følgende måde:

- 1) Beløb indtil 300.000 kr. udbetales uden reduktion.
- 2) Af beløb over 300.000 kr. og indtil 400.000 kr. udbetales to tredjedele.
- 3) Af beløb over 400.000 kr. og indtil 500.000 kr. udbetales halvdelen.
- 4) Af beløb over 500.000 kr. udbetales en tredjedel.

Stk. 3. Efter lovens § 4, stk. 4, reguleres beløbsgrænserne i stk. 2 årligt med satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent.

Frister

§ 18. Tilmelding til biblioteksafgift efter § 3, stk. 1, skal for at komme i betragtning ved udbetalingen af afgift i et givet finansår ske inden den 1. december året før.

§ 19. Det er en forudsætning for at opnå biblioteksafgift eller ændring af afgiften, at den berettigede tilvejebringer fyldestgørende dokumentation i følgende tilfælde:

- 1) Når en illustrator, som har udført illustrationerne i en bog, ønsker omslagsillustrationen medregnet ved opgørelsen af sit bidrag til bogen, jf. § 1, stk. 1, nr. 3, må det dokumenteres, at han eller hun har udført omslagsillustrationen.
- 2) Når en illustrator, som har udført illustrationerne til en oversættelse, gendigtning, genfortælling eller bearbejdelse af et fremmedsproget værk til dansk, ønsker at opnå biblioteksafgift, jf. § 1, stk. 1, nr. 4, må det dokumenteres, at illustrationerne særligt er udført til denne oversættelse m.v.
- 3) Når en redaktør eller anden bidrager til en bog ønsker at opnå biblioteksafgift efter § 1, stk. 1, nr. 5, må det dokumenteres, at der er tale om et væsentligt bidrag til en titel, samt at bidraget ikke er frembragt som led i et ansættelsesforhold, som omfatter redaktionelt arbejde.
- 4) Når en bidrager til en bog ønsker, at Biblioteksstyrelsen skal fravige Nationalbibliografiens opdeling i primære og sekundære bidragsydere, jf. § 9, stk. 1, må det dokumenteres, hvilke særlige forhold der kan begrunde en sådan fravigelse.
- 5) Når en bidrager til en bog med mere end 3 bidragsydere inden for samme kategori af afgiftsberettigede eller til en antologi, et andet samlingsværk eller en årbog ønsker at opnå biblioteksafgift, jf. § 13, må det dokumenteres, hvilke bidrag der foreligger.
- 6) Når en oversætter ønsker, at Biblioteksstyrelsen skal fravige den ligelige fordeling af en bogs pointtal mellem dens oversættere, jf. § 14, stk. 1, må det dokumenteres, hvilke særlige forhold der kan begrunde en sådan fravigelse.

Stk. 2. Ansøgning og dokumentation efter stk. 1, nr. 1-6, skal for at komme i betragtning ved udbetalingen af biblioteksafgift i et givet finansår være indsendt til Biblioteksstyrelsen inden den 15. oktober året før.

Udbetaling

§ 20. Biblioteksafgiften udbetales for hvert finansår til den berettigede eller dennes bo, hvis betingelserne for udbetaling var opfyldt den 1. januar det pågældende år. Biblioteksafgiften udbetales én gang årligt, ved udgangen af juni måned. Udbetaling kan ske senere, når dette beror på den berettigedes forhold.

Stk. 2. Det påhviler de berettigede at kontrollere oplysningerne på de ved udbetalingen udsendte titellister og meddele Biblioteksstyrelsen eventuelle fejl eller mangler inden den 15. oktober i udbetalingsåret.

Klageadgang m.v.

§ 21. Klager over fordelingen af biblioteksafgift for et givet finansår skal efter lovens § 6 være indgivet til Biblioteksstyrelsen senest den 15. oktober i det pågældende år.

§ 22. Afgørelser truffet af Biblioteksstyrelsen efter § 21 kan indbringes for Biblioteksafgiftsnævnet, der har den endelige administrative afgørelse, jf. lovens § 7.

Stk. 2. Nævnet består af 3 medlemmer. Kulturministeren udpeger formanden, som skal have administrativ og juridisk sagkundskab, og et medlem, som skal have biblioteksfaglig sagkundskab. Et medlem udpeges efter indstilling fra Dansk Forfatterforening som repræsentant for de berettigede. Ministeren beskikker nævnets medlemmer for 4 år ad gangen. Kulturministeriet yder sekretariatsbistand til nævnet.

Rådighedsbeløb for grammofonplader m.v.

§ 23. Efter lovens § 8 opføres på finansloven årligt et rådighedsbeløb til fordeling efter ansøgning til komponister, tekstforfattere, udøvende kunstnere og andre, hvis grammofonplader, cd'er, lydånd og andre lyd bærende materialer benyttes på bibliotekerne. Det forudsættes, at de nævnte grammofonplader m.v. er udgivet, dvs. bragt i handelen eller på anden måde spredt blandt almenheden, i Danmark.

§ 24. Rådighedsbeløbet opdeles i to lige store dele for henholdsvis de skabende og de udøvende kunstnere. Beløbet fordeles efter et skøn over de berettigedes kvantitative repræsentation i bibliotekerne med grammofonplader m.v. Andre generelle kriterier kan indgå ved afgørelsen.

Stk. 2. Ansøgning om at komme i betragtning ved fordeling af rådighedsbeløbet for det følgende finansår skal med de nødvendige oplysninger indsendes til Biblioteksstyrelsen på et ansøgningsskema, som rekvireres i Biblioteksstyrelsen. Skemaet skal være returneret inden den 1. december.

Stk. 3. Musikgrupper, orkestre eller kor med 18 medlemmer og derover skal indsende en kollektiv ansøgning. En berettiget person kan ikke søge individuelt for et bidrag til en titel, hvis der også søges kollektivt for samme bidrag.

§ 25. Rådighedsbeløbet fordeles af et udvalg bestående af 7 medlemmer, der beskikkes af kulturministeren for 4 år.

Stk. 2. 1 medlem (formanden) udpeges af ministeren. 1 medlem og 1 suppleant for medlemmet beskikkes efter indstilling fra henholdsvis Dansk Komponistforening, Danske Jazz-, Beat- og Folkemusikautorer, Danske Populærautorer, Fællesrådet for Udøvende Kunstnere og Dansk Skuespillerforbund. 1 medlem og 1 suppleant, der skal have særlig indsigt i bibliotekernes anskaffelsespraksis med hensyn til grammofonplader m.v., beskikkes efter indstilling fra Biblioteksstyrelsen. Ministeren udpeger en næstformand blandt de medlemmer, som er beskikket efter indstilling. Bortset fra formanden kan umiddelbar genbeskikkelse af udvalgets medlemmer ikke finde sted. Biblioteksstyrelsen yder sekretariatsbistand til udvalget.

Stk. 3. Udvalget træffer den endelige administrative afgørelse vedrørende fordelingen af rådighedsbeløbet.

Rådighedsbeløb for billedkunst

§ 26. Efter lovens § 9 opføres på finansloven årligt et rådighedsbeløb til fordeling efter ansøgning til billedkunstnere, hvis frembringelser i form af originalkunst eller diasserier, grafik, fotografier og plakater benyttes på bibliotekerne. Det forudsættes, at de nævnte frembringelser er udgivet, dvs. bragt i handelen eller på anden måde spredt blandt almenheden, i Danmark.

§ 27. Rådighedsbeløbet for billedkunst fordeles efter et skøn over de berettigedes kvantitative repræsentation i bibliotekerne med billedkunst. Andre generelle kriterier kan indgå i afgørelsen.
Stk. 2. Ansøgning om at komme i betragtning ved fordeling af rådighedsbeløbet for det følgende finansår skal med de nødvendige oplysninger indsendes til Biblioteksstyrelsen på et ansøgningsskema, som rekvireres i Biblioteksstyrelsen. Skemaet skal være returneret inden den 1. december.

§ 28. Rådighedsbeløbet fordeles af et udvalg bestående af 4 medlemmer, der beskikkes af kulturministeren for 4 år.
Stk. 2. 1 medlem (formanden) udpeges af ministeren. 1 medlem og 1 suppleant for medlemmet beskikkes efter indstilling fra Billedkunstnernes Forbund. 1 medlem og 1 suppleant beskikkes efter indstilling fra Dansk Fotografisk Forening, Dansk Journalistforbund og Tegnerne/Tegnerforbundet af 1919 i forening. 1 medlem og 1 suppleant, der skal have særlig indsigt i bibliotekernes anskaffelsespraksis med hensyn til billedkunst, beskikkes efter indstilling fra Biblioteksstyrelsen. Ministeren udpeger en næstformand blandt de medlemmer, som er beskikket efter indstilling. Bortset fra formanden kan umiddelbar genbeskikkelse af udvalgets medlemmer ikke finde sted. Biblioteksstyrelsen yder sekretariatsbistand til udvalget.
Stk. 3. Udvalget træffer den endelige administrative afgørelse vedrørende fordelingen af rådighedsbeløbet.

I krafttræden m.v.

§ 29. Bekendtgørelsen træder i kraft den 15. april 2000 og har virkning fra den 1. januar 2000.
Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 256 af 28. april 1999 om biblioteksafgift ophæves.

Kulturministeriet, den 29. marts 2000
Elsebeth Gerner Nielsen

/K. Groos

Bilag 3

Notat vedr. Biblioteksafgiftens retlige karakter af 6. maj 2002

NOTAT

6. maj 2002

Til brug for Udvalget om Biblioteksafgiften

Biblioteksafgiftens retlige karakter

Lovgivningen om biblioteksafgift

Efter gældende lov er biblioteksafgiften en form for kulturstøtte. Biblioteksafgiftsloven af 1991 fastslår dette, idet lovens § 1 siger:

§ 1. På finansloven opføres årligt en bevilling til biblioteksafgift, som fordeles efter reglerne i denne lov som støtte til forfattere, oversættere og andre, hvis bøger benyttes på de af loven omfattede biblioteker.

§ 2 (og § 3) bestemmer herefter, hvem der er ”berettigede til at modtage afgift efter denne lov”.

I bemærkningerne til lovforslaget hed det bl.a.:

Biblioteksafgiften ændres fra at være en lovbundet vederlagsordning til en kulturstøtteordning på linje med, hvad der i øvrigt gælder inden for Kulturministeriets ressortområde (film, musik, teater osv.). Bevillingen på finansloven ændres fra at være et lovbundet tilskud til at være en bevilling underlagt normal statslig udgiftsstyring. Der tilføres ikke ordningen yderligere økonomiske midler. Ordningen må efter ministeriets opfattelse under hensyn til den almindelige økonomiske situation ske inden for den nuværende økonomiske ramme, der for 1991 udgør 117,4 mio. kr. Bevillingen forudsættes på sædvanlig måde årligt reguleret for prisudviklingen.

Folketinget fastsætter således en bevilling på finansloven. Biblioteksafgiften er en kulturstøtteordning på linje med andre ordninger, den er undergivet normal statslig udgiftsstyring, og den ”forudsættes på sædvanlig måde” PL-reguleret (nemlig som de andre ordninger). Det fremgår dermed klart, at der er tale om en bevilling, hvis størrelse fra år til år suverænt fastsættes af Folketinget.

I ældre lovgivning anvendtes ordet ”vederlag” om ydelsen. Således sagde den første lovbestemmelse fra **1946**, § 8 i lov om statsunderstøttede biblioteker, at der på de årlige finanslove skulle opføres et beløb,

”hvilket beløb indgår i en særlig fond, der har til opgave efter nærmere af undervisningsministeren fastsatte regler at udrede vederlag ... for det gennem bibliotekerne stedfindende offentlige udlån af de pågældende forfatteres bøger.”

I lov om folkebiblioteker m.v. af **1964** udgår, at det er vederlag for det offentlige udlån, men vederlag kaldes det fortsat i § 19:

”Beløbet indgår i en særlig fond, der har til opgave efter nærmere af ministeren for kulturelle anliggender fastsatte regler at yde vederlag til danske forfattere m.fl., som er repræsenteret i bibliotekerne.”

Ved en ændring af lov om folkebiblioteker m.v. af **1975** bliver det til:

§ 19. Efter regler fastsat af ministeren for kulturelle anliggender yder staten danske forfattere m.fl. et årligt vederlag på 1,60 kr. for hvert bind, hvormed de er repræsenteret i folke- og skolebibliotekerne. ...

I den første selvstændige lov om biblioteksafgift fra **1982** findes ordet ”vederlag” ikke mere, men ordet ”biblioteksafgift”. Denne lov (med senere ændringer) er den umiddelbare forgænger for 1991-loven. Det hedder:

§ 1. Forfattere, komponister, billedkunstnere, fotografer og andre, hvis værker i bogform benyttes i folkebiblioteker, folkeskolens biblioteker ... er berettigede til biblioteksafgift fra staten efter reglerne i denne lov.

Bemærkningerne fra 1991 betegner, som det ses, den indtil da gældende ordning som en lovbundet vederlagsordning. Om en ordning af ophavsretlig karakter var der imidlertid ikke tale.

Den tidligere ordnings retlige karakter er belyst i bemærkningerne til 1982-lovforslaget. I de almindelige bemærkninger oplyses om det dengang siddende Ophavsretsudvalgs synspunkter:

I udvalgets arbejdsopgaver indgår en vurdering af spørgsmålet om, hvorvidt retten til biblioteksafgift bør gøres til en ophavsretlig beføjelse forankret i ophavsretsloven. (...) Udvalget har, bl.a. på baggrund af det element af kunststøtte, som indgår i den gældende afgiftsordning, fundet, at ordningen på væsentlige punkter adskiller sig fra det ophavsretsbegreb, der opereres med i konventionerne, og at retten til biblioteksafgift næppe kan karakteriseres som en ophavsretlig beføjelse. (...)

Det er i øvrigt den principielle opfattelse hos et flertal af Ophavsretsudvalgets medlemmer, at spørgsmålet om et vederlag til rettighedshaverne for bibliotekernes brug af bogværker m.v. i forbindelse med den kommende revision af den ophavsretlige lovgivning bør overføres til ophavsrettens regi. Ministeriet har ikke taget stilling til dette spørgsmål, idet man bl.a. har ønsket at afvente de nordiske drøftelser af spørgsmålet.

1991-loven fulgte altså ikke flertallet i Ophavsretsudvalget, men fastholdt – endda udtrykkeligt – biblioteksafgiftens karakter af en støtteordning.

Lovgivningen om ophavsret

Der er overensstemmelse mellem lovene om biblioteksafgift og ophavsret med hensyn til udlån af bøger.

Loven om forfatter- og kunstnerret af **1933** gav ikke forfattere nogen beføjelser med hensyn til ”spredningen” af eksemplarer af deres værker.

Det gjorde derimod loven om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker af **1961**, men den indeholdt også følgende:

§ 23. Når et litterært eller musikalsk værk er udgivet, kan udgivne eksemplarer spredes videre eller fremvises offentligt. ...

Der sker ikke ved bestemmelsen i stk. 1 nogen indskrænkning i forfatterens ret til vederlag for det gennem bibliotekerne stedfindende offentlige udlån af bøger, jfr. lovbekendtgørelse nr. 128 af 16. april 1959 § 7, stk. 2. b.

Tilsvarende siger § 19 i lov om ophavsret af **1995**:

Spredning af eksemplarer

§ 19. Når et eksemplar af et værk med ophavsmandens samtykke er solgt eller på anden måde overdraget til andre, må eksemplaret spredes videre.

(...)

Stk. 4. Bestemmelsen i stk. 1 medfører ingen indskrænkning i retten til at modtage afgift m.v. efter lov om biblioteksafgift.

Når et eksemplar af en bog lovligt er bragt ud i omsætningen, f.eks. ved salg, er det lovligt at ”sprede” eksemplaret videre. Det vil blandt andet sige, at bibliotekerne har ret til at udlåne indkøbte bøger til almenheden – uden at spørge forfatteren først, og dermed også uden at skulle betale forfatteren vederlag.

Men dette hindrer på den anden side ikke, at forfatteren vil kunne få biblioteksafgift efter lovgivningen herom.

Hvad ligger der i, at det er en kulturstøtte?

Som nævnt er det først ved den nugældende lov – 1991-loven – at det bliver slået fast udtrykkeligt, at biblioteksafgiften er en kulturstøtteordning på linje med andre støtteordninger, samt at bevillingen er underlagt normal statslig udgiftsstyring.

Det vil sige, at Folketinget ensidigt kan bestemme, hvor mange penge der skal bruges på formålet, og hvordan de skal bruges. Biblioteksafgiften er for så vidt et kulturpolitisk instrument, som det kom til udtryk ved favoriseringen af skønlitteratur for voksne i 1998 og andre justeringer af vægtningen af visse typer litteratur.

Det stemmer i øvrigt godt med ordningens karakter af kulturstøtte, at der tælles bøger – ikke udlån. Ligeledes, at staten – ikke kommunerne/bibliotekerne – betaler biblioteksafgiften, herunder administrationen.

Forfatterne har uden tvivl haft indflydelse på ordningens udformning i tidens løb. Ingen lovændring sker uden forudgående høring af berørte organisationer. Der har også været møder med forfatterne, hvis der har været ønske om det. Men fra medindflydelse til medbestemmelse er der et langt skridt.

Forløbet i 1998 illustrerer imidlertid, at en støtteordning i og for sig ikke er uforenelig med indgåelse af aftaler, når blot det indgår, at Folketinget har det sidste ord.

Hvad ville en ophavsretlig vederlagsordning indebære?

I en ophavsretlig ordning vil udgangspunktet være, at retten til offentligt udlån af beskyttede værker (in casu bøger, musik, billedkunst) er en del af ophavsmandens eneret til at råde over værket. Det er derfor ikke nok at have købt et eksemplar af værket, hvis man vil foranstalte offentligt udlån. Man skal også have samtykke hertil fra ophavsmanden, og dette samtykke vil have en pris. Ophavsmanden kan nedlægge forbud mod udlån, hvis samtykke ikke er opnået.

Ophavsretten varer i 70 år efter det år, hvor ophavsmanden er død, og går i arv på sædvanlig måde. Heri ligger en betragtelig udvidelse af den nuværende kreds af efterlevende og af den periode, hvori vederlaget skal betales.

Alle ophavsmænd har samme status. Oversættere har den samme eneret over deres oversættelser som forfattere over deres værker. – Billedkunstnere ligeledes over kunstværker, som kan lånes på biblioteket. Komponister, og formentlig de udøvende kunstnere, vil have samme retsstilling med hensyn til cd'er og grammofonplader, hvor de i dag må dele et rådighedsbeløb. – Dette gælder også for udenlandske ophavsmænd.

Ophavsmændene står selv for opkrævningen af vederlaget.

Ifølge bestandsindberetningerne til biblioteksafgift udgør antallet af oversatte bind 36,2 pct. af bibliotekernes samlede bogbestand. Herudover findes der uoversatte bøger på originalsproget.

En ophavsretlig ordning vil mest naturligt være baseret på den brug, der kan konstateres, altså antal udlån. Men en engangsbetaling er også en mulighed.

Det er vanskeligt at spå om de økonomiske konsekvenser. De vil afhænge af forhandlinger mellem biblioteksejerne (stat/kommuner) og rettighedshaverne, og det vil være en totalt ny situation.

Biblioteksafgift i fire ophavsretlige scenarier

Det følgende skitserer nogle scenarier for det tilfælde, at biblioteksafgiften fremover skal være en ydelse af ophavsretlig karakter. Det vil sige, at det ved en ændring af ophavsretsloven (§ 19) bestemmes, at offentligt udlån falder ind under ophavsmandens eneret. De fire scenarier går fra det tilfælde, at udlån er omfattet af eneretten i helt rigoristisk form, til det tilfælde, at retten til vederlag er forankret i ophavsretsloven, men udgiftsrammen lægges i statsligt regi.

1. Almindelige markedsvilkår

Hvis Folketinget alene vedtager, at eneretten omfatter offentligt udlån, opstår der en situation, der svarer til situationen i dag for udlån af videofilm, computerspil, multimedieværker m.m. Offentligt udlån er forbudt, indtil der er givet samtykke. Den enkelte bog, cd m.m. skal frikøbes af brugerne (bibliotekerne) hos rettighedshaverne (forfattere/komponister/billedkunstnere/fotografer/oversættere/forlag). Der skal indhentes individuelt samtykke fra hver enkelt rettighedshaver, herunder de udenlandske. I aftalen fastlægges de nærmere vilkår.

2. Aftalelicens

Hvis Folketinget vedtager, at eneretten gælder, men at offentligt udlån kan finde sted, hvis der foreligger en aftalelicens, opstår en situation, der svarer til situationen i dag f.eks. for fotokopiering på undervisningsområdet.

Offentligt udlån er forbudt, men loven åbner mulighed for en form for kollektiv aftale om offentligt udlån mellem på den ene side brugerne og på den anden side ”en organisation, som omfatter en væsentlig del af ophavsmænd til en bestemt art af værker, der anvendes i Danmark” – altså et ”Copy-Dan, Foreningen Biblioteksafgift”. En aftalelicens gør det muligt for bibliotekerne at bruge bøger m.v. også af ophavsmænd, som ikke er repræsenteret af organisationen.

Der aftales en tarif for udlån.

3. Tvangslicens

Hvis Folketinget vedtager at beskære eneretten således, at offentligt udlån kan finde sted, men samtidig bestemmer, at rettighedshaverne har krav på vederlag, opstår en situation, der svarer til situationen i dag for radio- og fjernsynsforetagenders udsendelse af gramofonmusik i forhold til Gramex.

Ligner aftalelicensen en del, men der kan som udgangspunkt ikke nedlægges forbud mod et udlån. Uenighed om tariffen kan indbringes for Ophavsretslicensnævnet.

4. Lovbestemt licens

Hvis Folketinget vedtager at beskære eneretten således, at offentligt udlån kan finde sted, men samtidig bestemmer, at rettighedshaverne har krav på vederlag, og selv fastlægger tariffen i loven – eller bemyndiger ministeren til på nærmere angiven måde at fastlægge tariffen – opstår en situation, der minder om situationen i dag vedrørende følgeretsvederlaget i forbindelse med videresalg af kunstværker og vederlaget for privatkopiering, ”båndafgiften”.

Udenlandske ordninger

I alt findes der i verden mellem 15 og 20 lande, der har en form for biblioteksafgift. Næppe to ordninger er ens.

Alle nordiske landes ophavsretslove bestemmer ligesom den danske, at offentligt udlån af bøger m.m. kan finde sted uden samtykke fra ophavsmanden, når bøgerne lovligt er bragt ud i omsætningen. Landenes biblioteksafgiftsordninger er derfor kulturstøtteordninger.

7 EU-lande vides at have ordninger (Danmark, Finland, Tyskland, Nederlandene, Sverige, Storbritannien og Østrig). Tre af disse ordninger er forankret i lovgivningen om ophavsret (Tyskland, Nederlandene og Østrig). I hvert fald to ordninger betaler til forfattere i udlandet (Nederlandene og Storbritannien). Ingen af dem indeholder så mange penge som den danske. Storbritannien anvender således i 2002 7 mio. £ på formålet. Den tyske ordning ser ud til i vidt omfang at betale ind til pensions- og sygesikringsformål for forfatterne.

Forholdet til EU

Udlånsretten er inden for EU nærmere reguleret i Rådets direktiv 92/100/EØF af 19. november 1992 om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med intellektuel ejendomsret (udlejnings- og udlånsdirektivet).

Efter dette direktiv tilkommer der som udgangspunkt ophavsmænd, udøvende kunstnere, fonogramproducenter og filmproducenter en eneret til udlån af eksemplarer af deres værker, præstationer, frembringelser m.v.

Direktivet giver dog i art. 5, stk. 1, medlemslandene mulighed for at gøre indskrænkninger i eneretten for så vidt angår offentligt udlån, på betingelse af at ophavsmændene modtager betaling for udlånet. Betalingen kan fastsættes under hensyn til den enkelte medlemsstats målsætninger for fremme af kulturen.

Hvis eneretten til udlån fraviges, skal de foranstaltninger, som træffes på nationalt plan, være i overensstemmelse med princippet i EF-Traktatens art. 6 om forbud mod diskrimination på grundlag af nationalitet. Dette er præciseret i præambelen til direktivet.

I forbindelse med vedtagelsen af direktivet i 1992 opstod derfor spørgsmålet, om den danske biblioteksafgiftsordning fra 1991 generelt var forenelig med direktivet samt forbudet mod national diskrimination.

Spørgsmålet blev løst ved, at Kommissionen i Ministerrådet afgav en erklæring om, at biblioteksafgiftsloven af 1991 som helhed ansås at være forenelig med direktivet, herunder art. 6 i EF-Traktaten om forbud mod diskrimination på grundlag af nationalitet.

Jo længere den danske biblioteksafgiftsordning bevæger sig væk fra udgangspunktet i 1991, jo større risiko er der for, at ordningen vil komme i strid med EU-retten, såfremt der ikke sker

betaling til statsborgere fra andre EU-lande. Dette gælder særlig udtalt, hvis der etableres en betaling til rettighedshaverne på ophavsretligt grundlag.

Forholdet til resten af verden

På ophavsrettens område er Danmark endvidere bundet af internationale forpligtelser ifølge Bernerkonventionen og TRIPS-aftalen (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights). For så vidt angår udlån er det ikke helt klart, i hvilken udstrækning en stat er forpligtet til at yde vederlag til statsborgere fra andre konventionslande. Det må imidlertid antages, at der er en ikke ubetydelig risiko for, at den danske rettighedsorganisation vil blive mødt med krav om at betale en del af puljen til udlandet, hvis biblioteksafgiften omdannes til en ophavsretlig ordning. I sin yderste konsekvens vil Danmark kunne blive indbragt for det såkaldte TRIPS-tribunal i Geneve inden for rammerne af Verdenshandelsorganisationen WTO.

Bilag 4

Statistiske oplysninger vedrørende biblioteksafgiften og dens fordeling

Bevilling til biblioteksafgift (mio. kr.)

1980: 33,8	1990: 114,2	2000: 152,0
1981: 40,5	1991: 116,1	2001: 159,5
1982: 48,1	1992: 128,9	2002: 148,4
1983: 57,4	1993: 130,7	
1984: 65,0	1994: 131,4	
1985: 76,4	1995: 135,2	
1986: 87,0	1996: 138,4	
1987: 98,5	1997: 141,1	
1988: 107,0	1998: 142,7	
1989: 110,3	1999: 146,5	

Samlede finanslovsbevillinger til biblioteksafgift, omfattende Biblioteksafgift til bøger og Rådighedsbeløb for gramfonplader mv. og Rådighedsbeløb for billedkunst.

Finanslovsbevillingen for 2002 er 140,4 mio. kr., hvortil lægges en særlig bevilling på 8 mio. kr. fra Kulturministeriets andel af tips- og lottomidlerne.

Tilmeldt biblioteksafgiften Udvikling i antal *tilmeldte til biblioteksafgiften:*

1980: 4.820	1986: 7.245	1992: 11.592	1998: 16.069
1981: 5.105	1987: 7.810	1993: 12.207	1999: 16.909
1982: 5.485	1988: 8.176	1994: 13.171	2000: 17.911
1983: 6.105	1989: 8.496	1995: 13.392	2001: 18.661
1984: 6.464	1990: 8.857	1996: 14.181	2002: 19.666
1985: 6.864	1991: 9.181	1997: 15.198	

Biblioteksafgiftens fordeling 1997-2002

Biblioteksafgiftens fordeling 1997

Interval	EGNE		EFTERLEVENDE		SAMLET	
	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb
0-25 kr.	687	4.181	13	178	700	4.360
25-1.000 kr.	4.968	2.024.973	292	129.487	5.260	2.154.460
1.000-10.000 kr.	6.462	22.868.117	367	1.314.336	6.829	24.182.463
10.000-20.000 kr.	1.003	13.973.384	72	1.021.586	1.075	14.994.970
20.000-50.000 kr.	739	23.057.358	46	1.461.260	785	24.518.619
50.000-100.000 kr.	281	19.441.934	19	1.366.976	300	20.808.911
100.000-200.000 kr.	146	19.711.552	17	2.377.796	163	22.089.348
200.000-300.000 kr.	45	11.097.912	3	719.700	48	11.817.613
300.000-400.000 kr.	11	3.924.860	2	667.391	13	4.592.252
400.000-500.000 kr.	13	5.674.608	0	0	13	5.674.608
500.000-600.000 kr.	6	3.338.134	0	0	6	3.338.134
600.000-700.000 kr.	2	1.263.871	0	0	2	1.263.871
700.000-800.000 kr.	1	782.383	0	0	1	782.383
800.000-1.000.000 kr.	1	888.217	0	0	1	888.217
1.100.000-1.200.000 kr.	1	1.193.402	0	0	1	1.193.402
SUM	14.366	129.244.886	831	9.058.710	15.198	138.303.611

Biblioteksafgiftens fordeling 1998

Interval	EGNE		EFTERLEVENDE		SAMLET	
	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb
0-25 kr.	786	5.003	15	201	801	5.204
25-1.000 kr.	6.068	2.437.507	353	142.638	6.421	2.580.145
1.000-10.000 kr.	6.281	21.654.943	373	1.331.153	6.654	22.986.096
10.000-20.000 kr.	890	12.633.883	61	877.291	951	13.511.174
20.000-50.000 kr.	698	21.737.945	40	1.210.195	738	22.948.140
50.000-100.000 kr.	267	18.485.931	21	1.611.408	288	20.097.339
100.000-200.000 kr.	130	17.358.291	13	1.745.735	143	19.104.026
200.000-300.000 kr.	33	7.713.669	3	770.489	36	8.484.158
300.000-400.000 kr.	16	5.529.226	0	0	16	5.529.226
400.000-500.000 kr.	10	4.396.590	0	0	10	4.396.590
500.000-600.000 kr.	5	2.728.067	1	551.758	6	3.279.825
600.000-700.000 kr.	1	690.634	0	0	1	690.634
700.000-800.000 kr.	1	738.063	0	0	1	738.063
800.000-1.000.000 kr.	1	862.765	0	0	1	862.765
1.100.000-1.200.000 kr.	1	1.135.693	0	0	1	1.135.693
1.200.000- kr.	1	1.700.068	0	0	1	1.700.068
SUM	15.189	119.808.278	880	8.240.868	16.069	128.049.146

Biblioteksafgiftens fordeling 1999

Interval	EGNE		EFTERLEVENDE		SAMLET	
	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb
0-25 kr.	801	5.102	17	254	818	5.356
25-1.000 kr.	6.041	2.428.316	374	158.086	6.415	2.586.402
1.000-10.000 kr.	6.776	23.429.500	387	1.395.637	7.163	24.825.137
10.000-20.000 kr.	1.041	14.576.926	78	1.126.524	1.119	15.703.450
20.000-50.000 kr.	773	24.048.214	43	1.309.625	816	25.357.839
50.000-100.000 kr.	303	20.823.411	20	1.433.830	323	22.257.241
100.000-200.000 kr.	144	19.815.989	18	2.440.932	162	22.256.921
200.000-300.000 kr.	46	11.326.302	5	1.280.084	51	12.606.386
300.000-400.000 kr.	25	8.680.292	1	304.197	26	8.984.489
400.000-500.000 kr.	12	5.245.341	0	0	12	5.245.341
500.000-600.000 kr.	3	1.621.358	0	0	3	1.621.358
600.000-700.000 kr.	1	688.428	0	0	1	688.428
SUM	15.966	132.689.179	943	9.449.169	16.909	142.138.348

Biblioteksafgiftens fordeling 2000

Interval	EGNE		EFTERLEVENDE		SAMLET	
	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb
0-25 kr.	1.249	5.734	20	203	1.269	5.937
25-1000 kr.	6.373	2.552.764	410	164.343	6.783	2.717.107
1.000-10.000 kr.	6.891	24.182.049	414	1.490.377	7.305	25.672.426
10.000-20.000 kr.	1.077	15.133.901	57	805.986	1.134	15.939.887
20.000-50.000 kr.	784	24.356.503	45	1.333.500	829	25.690.003
50.000-100.000 kr.	307	21.399.753	21	1.518.526	328	22.918.279
100.000-200.000 kr.	149	20.842.606	19	2.520.042	168	23.362.648
200.000-300.000 kr.	45	10.980.034	3	797.862	48	11.777.896
300.000-400.000 kr.	26	8.869.637	1	314.439	27	9.184.076
400.000-500.000 kr.	17	7.635.290	0	0	17	7.635.290
500.000-600.000 kr.	1	529.301	0	0	1	529.301
600.000-700.000 kr.	1	600.238	0	0	1	600.238
700.000-800.000 kr.	1	739.403	0	0	1	739.403
SUM	16.921	137.827.213	990	8.945.278	17.911	146.772.491

Biblioteksafgiftens fordeling 2001

Interval	EGNE		EFTERLEVENDE		SAMLET	
	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb
0-25 kr.	1.163	6.119	21	244	1.184	6.363
25-1.000 kr.	6.774	2.705.021	443	176.169	7.217	2.881.190
1.000-10.000 kr.	6.776	23.429.500	387	1.395.637	7.163	24.825.137
10.000-20.000 kr.	1.041	14.576.926	78	1.126.524	1.119	15.703.450
20.000-50.000 kr.	773	24.048.214	43	1.309.625	816	25.357.839
50.000-100.000 kr.	303	20.823.411	20	1.433.830	323	22.257.241
100.000-200.000 kr.	144	19.815.989	18	2.440.932	162	22.256.921
200.000-300.000 kr.	46	11.326.302	5	1.280.084	51	12.606.386
300.000-400.000 kr.	25	8.680.292	1	304.197	26	8.984.489
400.000-500.000 kr.	12	5.245.341	0	0	12	5.245.341
500.000-600.000 kr.	3	1.621.358	0	0	3	1.621.358
600.000-700.000 kr.	1	688.428	0	0	1	688.428
700.000-800.000 kr.	1	772.972	0	0	1	772.972
SUM	17.623	144.533.405	1.038	9.406.630	18.661	153.940.035

Biblioteksafgiftens fordeling 2002

Interval	EGNE		EFTERLEVENDE		SAMLET	
	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb	Antal	Sum af beløb
0-5.000 kr.	14.234	16.708.833	776	910.170	15.010	*(17.619.003)
5.000-10.000 kr.	1.757	12.429.734	112	791.006	1.869	13.220.740
10.000-20.000 kr.	1.161	16.370.305	62	865.568	1.223	17.235.873
20.000-50.000 kr.	861	26.529.085	51	1.543.781	912	28.072.866
50.000-100.000 kr.	341	23.759.799	22	1.581.073	363	25.340.872
100.000-200.000 kr.	165	23.178.266	20	2.709.281	185	25.887.547
200.000-300.000 kr.	53	13.216.749	3	778.091	56	13.994.840
300.000-400.000 kr.	22	7.692.807	2	677.126	24	8.369.933
400.000-500.000 kr.	15	6.737.933	0	0	15	6.737.933
500.000-600.000 kr.	6	3.131.535	0	0	6	3.131.535
600.000-700.000 kr.	1	632.240	0	0	1	632.240
700.000-800.000 kr.	1	795.113	0	0	1	795.113
SUM	18.617	151.182.399	1.048	9.856.096	19.665	143.419.492

*Beløb under 5.000 kr. udbetales ikke. Det ikke udbetalte beløb omfordeles til de øvrige afgiftsmodtagere.

Fordeling af biblioteksafgift på hovedgrupper af bidragydere 1998-2001

1998

Skønlitteratur	Primære % bidragydere	Sekundære % bidragydere	Oversættere %	I alt %
<i>Bøger for voksne</i>	11.57	0.25	5.95	17.77
<i>Bøger for børn</i>	15.39	1.12	5.39	21.09
<i>Bøger for skoler</i>	3.81	0.61	0.24	4.65
I alt	30.77	1.98	11.58	44.32

Faglitteratur

<i>Bøger for voksne</i>	30.28	2.55	4.26	37.09
<i>Bøger for børn</i>	3.75	0.47	0.91	5.13
<i>Bøger for skoler</i>	11.72	1.54	0.19	13.46
I alt	45.75	4.56	5.36	55.68

1999

Skønlitteratur	Primære % bidragydere	Sekundære % bidragydere	Oversættere %	I alt %
<i>Bøger for voksne</i>	15.41	0.25	6.40	22.24
<i>Bøger for børn</i>	15.41	1.15	5.49	22.05
<i>Bøger for skoler</i>	3.53	0.59	0.22	4.35
I alt	34.48	2.04	12.11	48.64

Faglitteratur

<i>Bøger for voksne</i>	28.64	2.56	4.21	35.41
<i>Bøger for børn</i>	4.96	0.46	0.90	4.96
<i>Bøger for skoler</i>	9.50	1.29	0.20	10.99
I alt	41.74	4.31	5.31	51.36

2000

Skønlitteratur	Primære % bidragydere	Sekundære % bidragydere	Oversættere %	I alt %
<i>Bøger for voksne</i>	15.93	0.27	7.16	23.36
<i>Bøger for børn</i>	14.60	1.31	5.09	21.00
<i>Bøger for skoler</i>	3.81	0.56	0.21	4.58
I alt	34.34	2.14	12.46	48.94

Faglitteratur

<i>Bøger for voksne</i>	29.28	3.64	3.73	36.65
<i>Bøger for børn</i>	2.73	0.50	0.81	4.04
<i>Bøger for skoler</i>	8.53	1.64	0.20	10.37
I alt	40.54	5.78	4.74	51.06

2001

Skønlitteratur	Primære % bidragydere	Sekundære % bidragydere	Oversættere %	I alt %
<i>Bøger for voksne</i>	15.31	0.33	7.03	22.67
<i>Bøger for børn</i>	15.45	1.36	5.05	20.86
<i>Bøger for skoler</i>	3.82	0.76	0.20	4.78
I alt	33.58	2.45	12.28	48.31

Faglitteratur

<i>Bøger for voksne</i>	29.16	4.10	3.80	37.06
<i>Bøger for børn</i>	2.71	0.51	0.84	4.06
<i>Bøger for skoler</i>	8.44	1.88	0.22	10.54
I alt	40.31	6.49	4.86	51.66

2002

Skønlitteratur	Primære % bidragydere	Sekundære % bidragydere	Oversættere %	I alt %
<i>Bøger for voksne</i>	14.98	0.34	7.14	22.46
<i>Bøger for børn</i>	14.30	1.38	5.05	20.72
<i>Bøger for skoler</i>	3.87	0.79	0.20	4.86
I alt	33.15	2.51	12.39	48.04
Faglitteratur				
<i>Bøger for voksne</i>	29.26	4.24	3.89	37.39
<i>Bøger for børn</i>	2.72	0.52	0.87	4.11
<i>Bøger for skoler</i>	8.34	1.90	0.22	10.46
I alt	40.32	6.66	4.98	51.96

Primære bidragydere er især forfattere, men kan også være illustratører eller andre bidragydere, f.eks. redaktører. Sekundære bidragydere er især illustratører og andre bidragydere, f.eks. redaktører, men kan også være forfattere af f.eks. forord el. lign.

Fordeling af biblioteksafgift til faglitteratur 2001

	Antal titler	Antal bind	% af biblioteksafgift
00 Bogvæsen og boghåndværk	362	18.005	0.05
01 Bibliografi	203	9.253	0.05
02 Biblioteks- og arkivvæsen	527	26.728	0.07
03 Encyklopædier. Konversationsleksika	225	48.929	0.12
04 Samlinger. Skrifter af blandet indhold	1.198	103.008	0.35
05 Aviser. Periodica af blandet indhold	41	143	0.00
06 Museumsvæsen i alm.	125	5.781	0.04
07 Pressevæsen	202	19.920	0.06
10 Filosofi i alm.	222	17.398	0.09
11 Logik	15	999	0.00
12 Erkendelsesteori. Metafysik	166	9.317	0.04
13 Psykologi i alm.	1.361	174.919	0.57
14 Okkultisme	497	58.797	0.16
15 Etik i alm.	491	73.893	0.18
16 Religionsfilosofi i alm.	303	51.189	0.12
17 Æstetik	28	1.295	0.00
19 Videnskab og forskning i alm.	1.574	152.260	0.51
20 Den kristne religion i alm.	356	169.039	0.28
21 Naturlig teologi	6	121	0.00
22 Bibelen	993	305.091	0.66
23 Dogmatik	238	20.604	0.05
24 Trosliv. Opbyggelse. Prædikener	589	42.465	0.11
25 Mission	48	1.690	0.00
26 Kirkens institutioner og arbejde	327	42.896	0.07
27 Kirkehistorie	316	48.765	0.10
28 Kristne kirker og sekter. Kirkelig enhed	216	13.652	0.05
29 Religionsvidenskab	895	261.098	0.62
30 Samfundsvidenskaberne i alm.	2.790	383.270	1.12
31 Statistik. Demografi	199	26.109	0.09
32 Politik	1.979	215.950	0.70
33 Økonomi	3.726	172.266	0.52
34 Lov og ret. Lovgivning	3.066	153.909	0.62
35 Statsforvaltning	541	35.587	0.12
36 Lokalforvaltning og -politik. Foreninger	461	23.534	0.06
37 Opdragelse og undervisning	5.491	558.327	1.60
38 Forsikring. Forsorg. Omsorg	2.438	105.911	0.35
39 Folketradition og folkeliv	1.952	879.797	1.63
40 Geografi og rejser i alm.	921	252.623	0.49
41 Europa	75	16.722	0.04
42 Frankrig	234	40.760	0.13
43 England	143	35.453	0.10
44 Mellemeuropa	223	58.481	0.15
45 Norden i alm.	203	70.352	0.14

46 Danmark	3.496	408.877	1.40
47 Andre europæiske lande	743	164.731	0.47
48 Andre verdensdele	1.610	477.726	1.12
49 Polarlandene	43	16.534	0.03
50 Naturvidenskab i alm.	790	201.154	0.48
51 Matematik	2.308	214.429	0.61
52 Astronomi og astrofysik	275	114.140	0.15
53 Fysik og kemi	720	162.001	0.26
54 Kemi	247	31.193	0.08
55 Geologi og geofysik	562	214.869	0.29
56 Biologi	1.224	609.022	1.13
57 Botanik	419	178.109	0.52
58 Zoologi	1.761	909.788	1.62
59 Antropologi. Etnografi og etnologi	348	107.721	0.21
60 Teknik i alm.	2.559	90.223	0.34
61 Medicin. Hygiejne	6.220	933.446	2.17
62 Maskinlære. Varmeteknik. Elektroteknik	2.153	389.091	0.71
63 Landbrug. Skovbrug. Havebrug. Fiskeri	2.793	658.478	1.34
64 Hjem og husholdning	3.323	668.195	1.48
65 Handel og samfærdsel. Søfart	3.930	303.950	0.93
66 Kemisk industri	1.094	220.651	0.44
67 Mekaniske industrier	276	42.450	0.07
68 Håndværk	381	121.258	0.24
69 Byggeteknik	1.148	172.936	0.29
70 Kunst i alm.	816	79.443	0.25
71 Arkitektur	1.441	77.886	0.22
72 Gengivelser af enkelte kunstneres værker	1.270	36.813	0.06
73 Skulptur	102	5.797	0.02
74 Malerkunst. Tegnekunst	659	104.863	0.26
75 Grafisk kunst. Fotografi. Reprografi	377	37.617	0.10
76 Kunsthåndværk. Kunstindustri. Antikviteter	1.161	415.222	0.83
77 Teater. Film. Radio. Fjernsyn	798	121.418	0.45
78 Musik	3.809	430.828	1.67
79 Forlystelser. Spil. Idræt	3.602	1.013.154	2.36
80 Litteraturteori og litteraturforskning i alm.	651	132.363	0.37
81 Litteraturhistorie	1.052	183.791	1.24
89 Sprogvidenskab	5.288	896.181	3.45
90 Historie i alm.	1.068	336.618	1.13
91 Enkelte historiske perioder	1.720	498.857	1.17
92 Frankrigs historie	66	12.846	0.04
93 Englands historie	63	17.746	0.04
94 Mellemeuropas historie	183	45.585	0.14
95 Nordens historie	220	74.059	0.16
96 Danmarks historie	2.099	594.594	2.50
97 Andre europæiske landes historie	324	62.232	0.18
98 Andre verdensdeles historie	1.062	304.343	0.78
99 Personallhistorie. Genealogi	10.086	1.123.029	4.63

Skemaet viser: Faggruppen, antallet af faglitterære titler og bind indberettet fra folke- og skolebiblioteker i 2001, som har udløst biblioteksafgift, procentdel af den samlede udbetalte biblioteksafgift for 2001 til faggruppen. Gruppe 82-88 er ikke medtaget, idet disse grupper alene omfatter dansk og udenlandsk *skønlitteratur*.